

IOANNES MALALAS

Edice: L. Dindorf, Ioannis Malalae chronographia [Corpus scriptorum historiae Byzantinae. Bonn: Weber, 1831]: 23–496.

5, 48–49 (ed. Thurn 17–18)

κάκειθεν φυγὼν ἀνήχθη χειμαζόμενος μετὰ πλείστον πλοῦν εἰς τὴν λεγομένην Σικίλαν νῆσον, τὴν νυνὶ λεγομένην Σικελίαν. ἡ δὲ νῆσος αὕτη ἦν μεγάλη πάνυ, διηρημένη εἰς τρεῖς ἀδελφούς μεγάλους καὶ δυνατούς καὶ τὰ ἀλλήλων φρονούντας, λέγω δὴ εἰς Κύκλωπα καὶ Ἀντιφάντην καὶ Πολύφημον, υἱούς γεναμένους τοῦ Σικάνου, βασιλέως τῆς αὐτῆς νήσου. ἦσαν δὲ οἱ αὐτοὶ τρεῖς ἀδελφοὶ ἄνδρες χαλεποὶ καὶ μηδέποτε ξένους ὑποδεχόμενοι, ἀλλὰ καὶ ἀναιροῦντες. καὶ καταντήσας σὺν ταῖς ναυσὶν αὐτοῦ καὶ τῷ στρατῷ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὸ διαφέρον μέρος τῷ Ἀντιφάντη συνέβαλε πόλεμον μετὰ τοῦ Ἀντιφάντου καὶ τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ τῶν λεγομένων Λαιστρυγόνων. καὶ κτείνουσιν ἱκανούς ἐκ τοῦ στρατοῦ τοῦ Ὀδυσσέως· καὶ λαβὼν τὰς ἑαυτοῦ ναῦς ἀποπλεύσας ἔφυγεν ἐκεῖθεν εἰς ἄλλο μέρος τῆς νήσου, τὸ διαφέρον τῷ Κύκλωπι, ἔνθα τὰ Κυκλώπια λέγεται ὄρη. καὶ γνοὺς τοῦτο ὁ Κύκλωψ ἦλθε κατ' αὐτοῦ μετὰ τῆς ἰδίας βοήθειας· ἦν δὲ μέγας τοῖς σώμασι καὶ δυσειδής· καὶ ἐπελθὼν ἄφνω τῷ Ὀδυσσεὶ παραβαλόντι ἐπὶ τὴν διαφέρουσαν αὐτῷ γῆν κατέκοψεν αὐτοῦ πολλούς, καὶ συλλαβόμενος τὸν Ὀδυσσέα καὶ τινὰς τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ ὁ Κύκλωψ, λαβὼν ἓνα τῶν ἅμα αὐτῷ συλληφθέντων ὀνόματι Μικκαλίωνα, ἄνδρα γενναῖον καὶ ἀριστεύσαντα ἐν τῇ Τροίῃ καὶ ὄντα ἡγούμενον τοῦ στρατοῦ τοῦ Ὀδυσσέως, ὄντινα κρατήσας τῆς κόμης τῆς κεφαλῆς ἐπ' ὄψει τοῦ Ὀδυσσέως καὶ πάντων τῶν μετ' αὐτοῦ ᾧ ἐβάσταζε ξίφει ἀνεντέρισεν, ὡς μαχησάμενον αὐτῷ. (...)

νυκτὸς δὲ βαθείας οὐσης καὶ σκότους καλύπτοντος τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, ἀγνοοῦντες δὲ καὶ τοὺς αὐτοὺς τόπους, παρέβαλον εἰς ἄλλα μέρη τῆς νήσου, διαφέροντα τῷ Πολυφήμῳ, ἀδελφῷ τοῦ Κύκλωπος καὶ τοῦ Ἀντιφάντου. ὅστις Πολύφημος μαθὼν ὅτι τινὲς κατέπλευσαν νυκτὸς καὶ παρέβαλον εἰς τὴν διαφέρουσαν αὐτῷ χώραν, εὐθέως λαβὼν τὴν ἑαυτοῦ βοήθειαν, ἐλθὼν κατὰ τοῦ Ὀδυσσέως συνέβαλεν αὐτῷ πόλεμον. καὶ πᾶσαν τὴν νύκτα ἐπολέμουν, καὶ ἔπεσον ἀπὸ τοῦ Ὀδυσσέως πολλοί. πρωΐας δὲ γενομένης προσήγαγεν ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ τῷ Πολυφήμῳ ξένια καὶ προσέπεσεν αὐτῷ, εἰπὼν ὅτι ἀπὸ τῶν Τρωικῶν τόπων ἐλήλυθε πεπλανημένος ἀπὸ πολλῆς κυμάτων ἀνάγκης, ἀπαριθμήσας αὐτῷ καὶ τὰς συμβάσας αὐτῷ κατὰ θάλασσαν διαφόρους συμφοράς. ὅστις Πολύφημος συμπαθήσας αὐτῷ ἠλέησεν αὐτόν, καὶ ὑπεδέξατο αὐτόν καὶ τοὺς αὐτοῦ, ἕως οὗ ἐγένετο ἐπιτήδειος ὁ πλοῦς. ἡ δὲ θυγάτηρ τοῦ Πολυφήμου ὀνόματι Ἑλπη ἐρωτικῶς διετέθη πρὸς τινὰ εὐπρεπῆ ἄνδρα τῶν μετὰ τοῦ Ὀδυσσέως ὀνόματι Λεῖωνα· καὶ ἐπιτηδεῖον ἀνέμου πνεύσαντος ταύτην ἀφαρπάσαντες ἐξώρμησαν ἐκ τῆς Σικελίας νήσου.

ἄτινα ὁ σοφώτατος Σίσυφος ὁ Κῶος ἐξέθετο. ὁ γὰρ σοφὸς Εὐριπίδης δράμα ἐξέθετο περὶ τοῦ Κύκλωπος ὅτι τρεῖς εἶχεν ὀφθαλμούς, σημαίνων τοὺς τρεῖς ἀδελφούς, ὡς συμπαθοῦντας ἀλλήλοις καὶ διαβλεπομένους τοὺς ἀλλήλων τόπους τῆς νήσου καὶ συμμαχοῦντας καὶ ἐκδικοῦντας ἀλλήλους, καὶ ὅτι οἶνω μεθύσας τὸν Κύκλωπα ἐκφυγεῖν ἠδυνήθη, διότι χρήμασι πολλοῖς καὶ δώροις ἐμέθυσε τὸν αὐτὸν Κύκλωπα ὁ Ὀδυσσεὺς πρὸς τὸ μὴ κατεσθίειν τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ ὅτι λαβὼν Ὀδυσσεὺς λαμπάδα πυρὸς ἐτύφλωσε τὸν ὀφθαλμὸν αὐτοῦ τὸν ἕνα, διότι τὴν θυγατέρα τὴν μονογενῆ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Πολυφήμου, Ἑλπην, παρθένον οὔσαν, λαμπάδι πυρὸς ἐρωτικοῦ καυθεῖσαν, ἤρπασε, τοῦτ' ἐστὶν ἕνα τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Κύκλωπος ἐφλόγισε, τὸν Πολύφημον, τὴν αὐτοῦ θυγατέρα ἀφελόμενος. ἦντινα ἐρμηνείαν ὁ σοφώτατος Φειδίας ὁ Κορίνθιος ἐξέθετο, εἰρηκῶς ὅτι ὁ σοφὸς Εὐριπίδης ποιητικῶς πάντα μετέφρασε, μὴ συμφωνήσας τῷ σοφωτάτῳ Ὀμήρῳ ἐκθεμένῳ τὴν Ὀδυσσέως πλάνην.

18, 51

Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ χρόνῳ ἀνεφάνη τις ἐκ τῆς Ἰταλῶν χώρας κωμοδρομῶν, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ κύνα ξανθόν, ὅστις κελευόμενος ὑπὸ τοῦ ἀναθρεψαμένου ἐποίει τινὰ θαύματος ἄξια. ὁ γὰρ αὐτὸν ἀναθρεψάμενος ἐστῶς ἐν τῇ ἀγορᾷ, καὶ ὄχλου περιεστῶτος εἰς τὸ θεάσασθαι, λάθρα τοῦ κυνὸς ἐκομίζετο παρὰ τῶν ἐστῶτων δακτυλίδια, καὶ ἐτίθει εἰς τὸ ἔδαφος περισκέπων αὐτὰ ἐν χώματι. καὶ ἐπέτρεπε τῷ κυνὶ ἐπάραι καὶ δοῦναι ἐκάστῳ τὸ ἴδιον· καὶ ἐρευνῶν ὁ κύων τῷ στόματι ἐπεδίδου ἐκάστῳ τὸ γνωριζόμενον. ὁ δὲ αὐτὸς κύων καὶ διαφόρων βασιλέων νομίσματα μυρία ἐπεδίδου κατ' ὄνομα. παρεστῶτος δὲ ὄχλου ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, ἐπερωτώμενος ἐδείκνυε τὰς ἐν γαστρὶ ἐχούσας καὶ τοὺς ὄντας πορνοβοσκούς καὶ μοιχοὺς καὶ κνιποὺς καὶ μεγαλοψύχους· καὶ ἀπεδείκνυε πάντα μετὰ ἀληθείας. ὅθεν ἔλεγον πολλοὶ ὅτι πνεῦμα Πύθωνος ἔχει.

5, 48–49

48. So he fled from there and after a very long and stormy voyage reached the island known as Sikilia, but now known as Sicily. This island was very large, and was divided among three large, strong brothers who shared the same opinions; I mean Kyklops, Antiphantes and Polyphemos, the sons born to Sikanos, emperor of that island. These three brothers were harsh men who never received strangers but instead killed them. Odysseus put in with his ships and his army to the part which belonged to Antiphantes and joined battle with him and his army who were known as Laistrygones. They killed quite a few from Odysseus' army.

He took his ships and sailed in flight from there to another part of the island, which belonged to Kyklops, where there are the mountains called Kyklopaian. On learning this, Kyklops attacked him with his forces. He was large in body and hideous. Falling upon Odysseus unexpectedly as he was putting into the land which belonged to him, Kyklops cut down many of his men. He captured Odysseus and some of his army. Then Kyklops took one of the men captured with him, named Mikkalion, a valiant man who had excelled at Troy and was a leader in Odysseus' army. Seizing him by the hair of his head, he disembowelled him with the sword he was carrying, in the sight of Odysseus and all his companions, because he had fought against him.

(...)

As it was the dead of night and darkness covered the land and sea, they put into other parts of the island which belonged to Polyphemos, brother of Kyklops and Antiphantes – for they were unfamiliar with the area. As soon as Polyphemos learnt that men had sailed in by night and put into land belonging to him, he collected his forces and set off against Odysseus, to join battle with him. They fought all night, and many of Odysseus' men fell. At daybreak Odysseus offered gifts to Polyphemos too and fell at his feet, saying that he had come from the Trojan regions and had been forced off his path after suffering much through storms; he listed the different disasters that had befallen him at sea. Polyphemos was sympathetic and pitied him; he welcomed him and his men until conditions were favourable for sailing. Polyphemos' daughter, named Elpe, was amorously inclined towards a handsome man in Odysseus' company, named Leion. When a favourable wind blew, they abducted her and left the island of Sicily. The most learned Sisyphos of Kos has stated this.

The learned Euripides wrote a play about Kyklops, saying that he had three eyes; he was referring to the three brothers who were well-disposed to each other and kept an eye on each other's territory in the island, fighting as allies and avenging each other. He also said that Odysseus was able to flee when he made Kyklops drunk with wine, because he had made Kyklops drunk with a lot of money and gifts so that he would not devour his companions; and that Odysseus took a fire-brand and blinded his one eye, because he abducted Elpe, his brother Polyphemos' only daughter, a virgin, who was burning with the flame of erotic ardour, that is, he burnt Polyphemos, one of Kyklops' eyes, by carrying off his daughter. The most learned Pheidaios of Corinth wrote this

interpretation, saying that the learned Euripides transformed everything poetically, not being in agreement with the most learned Homer in his account of Odysseus' wanderings.

18, 51.

In that year a travelling showman from the region of Italy made his appearance. He had with him a tawny-coloured dog which, upon instructions from his master, would perform various remarkable tricks. His master would stand in the market-place and when a crowd had collected to watch he used to take rings from the bystanders – without the dog seeing – and would put them on the ground, covering them with earth. Then he would order the dog to pick up and return their rings to each of them. The dog would hunt around and then, with his mouth, would give his ring back to each person as he recognized it. The dog would also give back a large number of coins from different emperors according to the emperors' names. When a crowd of men and women were standing round, he would, when asked, point out pregnant women, brothel-keepers, adulterers, misers and the magnanimous. He always picked them correctly, and so many people said that he had the spirit of Pytho.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ Ζ ΚΑΙΣΑΡΕΙΕ, HISTORIA ARCANA (= ANECDOTA)

Edice: G. Wirth (post J. Haury) (ed.), *Procopii Caesariensis opera omnia*, vol. 3. Leipzig: Teubner, 1963: 1, 4-186.

8.

(22.) Τὸ μὲν οὖν εἶδος τοιοῦτός τις ἦν· τὸν δὲ τρόπον ἐς μὲν τὸ ἀκριβὲς οὐκ ἂν φράσαιμι. ἦν γὰρ οὗτος ἀνὴρ κακοῦργός τε καὶ εὐπαράγωγος, ὃν δὴ μωροκακοήθη καλοῦσιν, οὔτε αὐτὸς ἀληθιζόμενος τοῖς ἐντυγχάνουσιν, ἀλλὰ νῶ δολερῶ ἅπαντα ἐς ἀεὶ καὶ λέγων καὶ πράττων, καὶ τοῖς ἐξαπατᾶν ἐθέλουσιν ἀποκείμενος (23.) οὐδενὶ πόνῳ. καὶ τις ἀήθης κρᾶσις ἐν αὐτῷ ἐπεφύκει ἕκ τε ἀνοίας καὶ κακοτροπίας συγκεκραμένη. καὶ τάχα τοῦτο ἦν ὅπερ ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις τῶν τις ἐκ τοῦ περιπάτου φιλοσόφων ἀπεφθέγγετο, ὡς καὶ τὰ ἐναντιώτατα ἐν ἀνθρώπου φύσει ξυμβαίνει εἶναι, ὥσπερ (24.) ἐν τῶν χρωμάτων τῇ μίξει. γράφω μέντοι ὧν μοι ἐφικέσθαι οὐ δυνατὸν γέγονεν. ἦν τοίνυν ὁ βασιλεὺς οὗτος εἶρων, δολερός, κατάπλαστος, σκότιος ὀργῆν, διπλοῦς, ἀνθρωπος δεινός, ὑποκρίνασθαι γνώμην τελεώτατος, καὶ δάκρυα οὐχ ὑφ' ἡδονῆς τινος ἢ πάθους ἐκφέρων, ἀλλὰ τεχνάζων ἐπὶ καιροῦ κατὰ τὸ τῆς χρείας παρὸν, ψευδόμενος ἐς ἀεὶ, οὐκ εἰκῆ μέντοι, ἀλλὰ καὶ γράμματα καὶ ὄρκους δεινοτάτους ἐπὶ τοῖς συγκεκριμένοις πεπονημένος, καὶ ταῦτα πρὸς τοὺς κατηκόους τοὺς αὐτοῦ.

9.

(1.) Ἰουστινιανῶ μὲν οὖν τὰ ἐς τὸν τρόπον ὅσα γε ἡμᾶς δύνασθαι φράσαι τῆδέ πη εἶχεν. ἔγημε δὲ γυναῖκα, ἢ ὄντινα τρόπον γενομένη τε καὶ τραφεῖσα καὶ τῷδε τῷ ἀνθρώπῳ ἐς γάμον ξυναφθεῖσα πρόρριζον Ῥωμαίοις τὴν πολιτείαν ἐξέτριψεν, ἐγὼ δηλώσω. (2.) Ἀκάκιος ἦν τις ἐν Βυζαντίῳ θηριοκόμος τῶν ἐν κυνηγεσίῳ θηρίων μοίρας Πρασίνων, ὃνπερ ἀρκοτρόφον (3.) καλοῦσιν. οὗτος ὁ ἀνὴρ Ἀναστασίου τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχοντος ἐτελεύτησε νόσῳ παιδῶν οἱ ἀπολελειμμένων τριῶν θήλεος γένους, Κομιτοῦς τε καὶ Θεοδώρας καὶ Ἀναστασίας, ὧνπερ ἡ πρεσβυτάτη οὐπὼ ἐπταέτης γεγонуῖα ἐτύγχανεν. ἡ δὲ γυνὴ ἐκπεσοῦσα ἐτέρῳ ἀνδρὶ ἐς κοίτην ἦλθεν, ὃς δὴ ξὺν αὐτῇ τῶν τε κατὰ τὴν οἰκίαν καὶ τοῦ ἔργου τούτου ἐπιμελήσεσθαι (5.) τὸ λοιπὸν ἔμελλεν. ὁ δὲ τῶν Πρασίνων ὀρχηστῆς Ἀστέριος ὄνομα χρήμασι πρὸς ἐτέρου ἀναπεισθεὶς τούτους μὲν τῆς τιμῆς ταύτης ἀπέστησε, τὸν δὲ οἱ τὰ χρήματα δόντα ἐς αὐτὴν ἀντεκατέστησεν οὐδενὶ πόνῳ. τοῖς γὰρ ὀρχησταῖς τὰ τοιαῦτα ἐξῆν διοικεῖσθαι κατ' (6.) ἐξουσίαν ἢ βούλοιντο. ἐπεὶ δὲ τὸν δῆμον ζύμπαντα ἡ γυνὴ ἐν κυνηγεσίῳ ἀγηγερόμενον εἶδε, στέμματα ταῖς παισὶν ἔν τε τῇ κεφαλῇ καὶ ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶν (7.) ἐνθεμένη ἐς τὴν ἱκετείαν ἐκάθισεν. ἀλλ' οἱ Πράσινοι μὲν προσίεσθαι τὴν ἱκετείαν οὐδαμῆ ἔγνωσαν, Βένετοι δὲ αὐτὰς ἐπὶ ταύτης δὴ κατεστήσαντο τῆς τιμῆς, ἐπεὶ (8.) ὁ θηριοκόμος ἐτετελευτήκει καὶ αὐτοῖς ἔναγχος. ἐπεὶ δὲ τὰ παιδία ταῦτα ἐς ἥβην ἦλθε, καθῆκεν αὐτὰ ἐπὶ τῆς ἐνταῦθα σκηνῆς αὐτίκα ἡ μήτηρ, ἐπεὶ εὐπρεπεῖς τὴν ὄψιν ἦσαν, οὐ μέντοι ὑπὸ χρόνον τὸν αὐτὸν ἀπάσας, ἀλλ' ὡς ἐκάστη ἔδοξέν οἱ ἐς τὸ ἔργον τοῦτο (9.) ὠραία εἶναι. ἡ μὲν οὖν πρώτη Κομιτῶ ἤδη ἐν ταῖς καθ' αὐτὴν ἐταίραις λαμπρὰ ἐγεγόνει· Θεοδώρα δὲ ἡ

μετ' ἐκείνην χιτωνίσκον χειριδωτὸν ἀμπεχομένη δούλω παιδί πρέποντα τά τε ἄλλα ὑπηρετοῦσα εἶπετο καὶ τὸ βᾶθρον ἐπὶ τῶν ὤμων ἀεὶ ἔφερεν, ἐφ' οὔπερ ἐκείνη (10.) ἐν τοῖς ξυλλόγοις καθῆσθαι εἰώθει. τέως μὲν οὖν ἄωρος οὔσα ἢ Θεοδώρα ἐς κοίτην ἀνδρὶ ξυνιέναι οὐδαμῆ εἶχεν, οὐδὲ οἷα γυνὴ μίγνυσθαι· ἢ δὲ τοῖς κακοδαιμονοῦσιν ἀνδρείαν τινὰ μισητίαν ἀνεμίσγετο, καὶ ταῦτα δούλοις, ὅσοι τοῖς κεκτημένοις ἐπόμενοι ἐς τὸ θέατρον πάρεργον τῆς οὔσης αὐτοῖς εὐκαιρίας τὸν ὄλεθρον τοῦτον εἰργάζοντο, ἐν τε μαστροπείῳ πολὺν τινα χρόνον ἐπὶ ταύτῃ δὴ τῇ παρὰ φύσιν ἐργασία τοῦ (11.) σώματος διατριβὴν εἶχεν. ἐπειδὴ δὲ τάχιστα ἐς τε τὴν ἡβὴν ἀφίκετο καὶ ὠραία ἦν ἤδη, εἰς τὰς ἐπὶ σκηνῆς καθῆκεν αὐτὴν, ἑταῖρα τε εὐθύς ἐγεγόνει, οἷανπερ (12.) οἱ πάλαι ἄνθρωποι ἐκάλουν πεζῆν. οὐ γὰρ αὐλήτρια οὐδὲ ψάλτρια ἦν, οὐ μὴν οὐδὲ τὰ ἐς τὴν ὀρχήστραν αὐτῇ ἤσκητο, ἀλλὰ τὴν ὠραν τοῖς ἀεὶ περιπίπτουσιν ἀπεδίδοτο μόνον ἐκ παντὸς ἐργαζομένη τοῦ σώματος. (13.) εἶτα τοῖς μίμοις τὰ ἐς τὸ θέατρον πάντα ὠμίλει καὶ τῶν ἐνταῦθα ἐπιτηδευμάτων μετείχεν αὐτοῖς, γελωτοποιοῖς τισὶ βωμολοχίαις ὑπηρετοῦσα. ἦν γὰρ ἀστεία διαφερόντως καὶ σκώπτρια, ἀπόβλεπτός τε ἐκ τοῦ ἔργου (14.) εὐθύς ἐγεγόνει. οὐ γὰρ τινος αἰδοῦς τῇ ἀνθρώπῳ μετῆν ἢ διατραπεῖσάν τις αὐτὴν πώποτε εἶδεν, ἀλλ' ἐς ἀναισχύντους ὑπουργίας οὐδεμιᾶ ὀκνήσει ἐχώρει, καὶ τοιαύτη τις ἦν οἷα ῥαπιζομένη μὲν καὶ κατὰ κόρρης πατασσομένη χαριεντίζειν τε καὶ μέγιστα ἀνακαγχάζειν, ἀποδυσάμενη τε τά τε πρόσω καὶ τὰ ὀπίσω τοῖς ἐντυγχάνουσι γυμνὰ ἐπιδειξαι, ἃ τοῖς ἀνδράσι θέμις ἄδηλά τε καὶ ἀφανῆ εἶναι. Ἐς δὲ τοὺς ἐραστὰς ἐχλεύαζε τε βλακεύουσα καὶ νεωτέραις ἀεὶ τῶν μίξεων ἐνδιαθροπτομένη ἐπιτεχνήσεσι παραστήσασθαι τὰς τῶν ἀκολάστων ψυχὰς ἐς ἀεὶ ἴσχυεν, ἐπεὶ οὐδὲ πειρᾶσθαι πρὸς του τῶν ἐντυγχανόντων ἠξίου, ἀλλ' ἀνάπαλιν αὐτὴ γελοιάζουσα τε καὶ βωμολόχως ἰσχιάζουσα τοὺς παραπεπτωκότας ἅπαντας, ἄλλως (16.) τε καὶ ἀγενεῖους ὄντας ἐπέειρα. ἦσσαν γὰρ τις οὕτως ἡδονῆς ἀπάσης οὐδαμῆ γέγονεν· ἐπεὶ καὶ ἐς ξυναγώγιμον δεῖπνον πολλάκις ἐλθοῦσα ξὺν νεανίαις δέκα, ἢ τούτων πλείοσιν, ἰσχυῖ τε σώματος ἀκμάζουσι λίαν καὶ τὸ λαγνεύειν πεπονημένοις ἔργον, ξυνεκοιτάζετο μὲν τοῖς συνδείπνοις ἅπασιν τὴν νύκτα ὅλην, ἐπειδὴν δὲ πρὸς τὸ ἔργον τοῦτο πάντες ἀπείποιεν, ἦδε παρὰ τοὺς ἐκείνων οἰκέτας ἰοῦσα τριάκοντα ὄντας, ἂν οὕτω τύχοι, ξυνεδύαζετο μὲν αὐτῶν ἐκάστω, κόρον δὲ οὐδ' ὧς ταύτης δὴ τῆς μισητίας ἐλάμβανε.

8.

22 Such was Justinian in appearance; but his character I could not accurately describe. For this man was both an evil-doer and easily led into evil, the sort of a person whom they call a moral pervert,⁷ never of his own accord speaking the truth to those with whom he conversed, but having a deceitful and crafty intent behind every word and action, and at the same time exposing himself, an easy prey, to those who wished to deceive him. 23 And a certain unusual mixture had developed in him, compounded of both folly and wickedness. And possibly this illustrated a saying uttered by one of the Peripatetic philosophers in earlier times, to the effect that the most opposite elements are found in man's nature, just as in mixed colours. 24 (I am now writing, however, of matters in which I have not been able to attain competency.) But to resume, this Emperor was insincere, crafty, hypocritical, dissembling his anger, double-dealing, clever, a perfect artist in acting out an opinion which he pretended to hold, and even able to produce tears, not from joy or sorrow, but contriving them for the occasion according to the need of the moment, always playing false, yet not carelessly but adding both his signature and the most terrible oaths to bind his agreements, and that too in dealing with his own subjects.

9.

The traits, then, of Justinian's character, as far as we are able to state them, were roughly these. And he married a wife concerning whom I shall now relate how she was born and reared and how, after being joined to this man in marriage, she overturned the Roman State to its very foundations. 2 There was in Byzantium a certain Acacius, keeper of the animals used in the circus, an adherent of the Green Faction, a man whom they called Master of the Bears. 3 This man had died a natural death during the reign of Anastasius, leaving three girls, Comito, Theodora and Anastasia, the eldest of whom was not yet seven years of age. 4 And the woman, now reduced to utter distress,¹ entered into marriage with another husband, who, she thought, would later on assist her in both the care of the household and in her first husband's occupation. 5 But the Dancing Master of the Greens, a man named Asterius, was bribed by another man to remove these persons from that office and to make no difficulty about putting in the position the man who had given him the money. For the Dancing Masters had authority to administer such matters as they wished. 6 But when the woman saw the whole populace gathered in the Circus, she put garlands on the heads and in both hands of the three girls and cause them to sit as suppliants. 7 And though the Greens were by no means favourable to receiving the supplication, the Blues conferred this position of honour upon them, since their Master of the Bears also had recently died. 8 And when these children came of age, the mother immediately put them on the stage there — since

they were fair to look upon — not all three at the same time, but as each one seemed to her to be ripe for this calling. 9 Now Comito, the first one, had already scored a brilliant success among the harlots of her age; and Theodora, the next in order, clothed in a little sleeved frock suitable to a slave girl, would follow her about, performing various services and in particular always carrying on her shoulders the stool on which her sister was accustomed to sit in the assemblies. 10 Now for a time Theodora, being immature, was quite unable to sleep with a man or to have a woman's kind of intercourse with one, yet she did engage in intercourse of a masculine type of lewdness with the wretches, slaves though they were, who, following their masters to the theatre, incidentally took advantage of the opportunity afforded them to carry on this monstrous business, and she spent much time in the brothel in this unnatural traffic of the body. 11 But as soon as she came of age and was at last mature, she joined the women of the stage and straightway became a courtesan, of the sort whom men of ancient times used to call "infantry."² 12 For she was neither a flute-player nor a harpist, nay, she had not even acquired skill in the dance, but she sold her youthful beauty to those who chanced to come along, plying her trade with practically p107her whole body. 13 Later on she was associated with the actors in all the work of the theatre, and she shared their performances with them, playing up to their buffoonish acts intended to raise a laugh. For she was unusually clever and full of gibes, and she immediately became admired for this sort of thing. 14 For the girl had not a particle of modesty, nor did any man ever see her embarrassed, but she undertook shameless services without the least hesitation, and she was the sort of a person who, for instance, when being flogged or beaten over the head, would crack a joke over it and burst into a loud laugh; and she would undress and exhibit to any who chanced along both her front and her rear naked, parts which rightly should be unseen by men and hidden from them. 15 And as she wantoned with her lovers, she always kept bantering them, and by toying with new devices in intercourse, she always succeeded in winning the hearts of the licentious to her; for she did not even expect that the approach should be made by the man she was with, but on the contrary she herself, with wanton jests and with clownish posturing with her hips, would tempt all who came along, especially if they were beardless youths. 16 Indeed there was never anyone such a slave to pleasure in all forms; for many a time she would go to a community dinner³ with ten youths or even more, all of exceptional bodily vigor who had made a business of fornication, and she would lie with all her banquet companions the whole night long, and when they all were too exhausted to go on, she would go on to their attendants, thirty perhaps in number, and pair off with each one of them; yet even so she could not get enough of this wantonness.

ΑΚΑΘΙΣΤΟΣ ΎΜΝΟΣ / ΑΚΑΘΙΣΤΟΣ

Edice: C. A. Trypanis (ed.), *Fourteen early Byzantine cantica* [Wiener Byzantinistische Studien 5. Vienna: Böhlau, 1968]: 29-39.

Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια
ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια
ἀναγράφῳ σοι ἡ πόλις σου, θεοτόκε·
ἀλλ' ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον
ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον, (5)
ἵνα κράζῳ σοι·
“Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε”.

(1.) Ἄγγελος πρωτοστάτης οὐρανόθεν ἐπέμφθη
εἰπεῖν τῇ θεοτόκῳ τὸ “χαῖρε”·
καὶ σὺν τῇ ἀσωμάτῳ φωνῇ
σωματούμενόν σε θεωρῶν, κύριε,
ἐξίστατο καὶ ἴστατο κραυγάζων πρὸς αὐτὴν τοιαῦτα· (5)
“Χαῖρε, δι’ ἧς ἡ χαρὰ ἐκλάμπει·
χαῖρε, δι’ ἧς ἡ ἀρὰ ἐκλείψει·
χαῖρε, τοῦ πεσόντος Ἀδὰμ ἡ ἀνάκλησις·
χαῖρε, τῶν δακρύων τῆς Εὐας ἡ λύτρωσις·
χαῖρε, ὕψος δυσανάβατον ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς· (10)
χαῖρε, βάθος δυσθεώρητον καὶ ἀγγέλων ὀφθαλμοῖς·
χαῖρε, ὅτι ὑπάρχεις βασιλέως καθέδρα·
χαῖρε, ὅτι βαστάζεις τὸν βαστάζοντα πάντα·
χαῖρε, ἀστήρ ἐμφαίνων τὸν ἥλιον·

χαῖρε, γαστήρ ἐνθέου σαρκώσεως· (15)
χαῖρε, δι’ ἧς νεουργεῖται ἡ κτίσις·
χαῖρε, δι’ ἧς προσκυνεῖται ὁ πλάστης·
χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε”.

(2.) Βλέπουσα ἡ ἀγία ἑαυτὴν ἐν ἀγνείᾳ
φησὶ τῷ Γαβριὴλ θαρσαλέως·
“Τὸ παράδοξόν σου τῆς φωνῆς
δυσπαράδεκτόν μου τῇ ψυχῇ φαίνεται·
ἀσπόρου γὰρ συλλήψεως τὴν κύησιν προλέγεις κράζων· (5)
“Ἀλληλουῖα”·”

(3.) Γνῶσιν ἄγνωστον γνῶναι ἡ παρθένος ζητοῦσα
ἐβόησε πρὸς τὸν λειτουργοῦντα·
“Ἐκ λαγόνων ἀγνῶν υἱὸν
πῶς ἐστὶ τεχθῆναι δυνατόν; λέξον μοι.”
πρὸς ἣν ἐκεῖνος ἔφησεν ἐν φόβῳ πρὶν κραυγάζων οὕτω· (5)
“Χαῖρε, βουλῆς ἀπορρήτου μύστις,
χαῖρε, σιγῇ δεομένων πίστις·
χαῖρε, τῶν θαυμάτων Χριστοῦ τὸ προσίμιον,
χαῖρε, τῶν δογμάτων αὐτοῦ τὸ κεφάλαιον·
χαῖρε, κλιμαξ ἐπουράνιε, δι’ ἧς κατέβη [ὁ] θεός· (10)

χαῖρε, γέφυρα μετάγουσα τοὺς ἐκ γῆς πρὸς οὐρανόν·
χαῖρε, τὸ τῶν ἀγγέλων πολυθύλητον θαῦμα·
χαῖρε, τὸ τῶν δαιμόνων πολυθρήνητον τραῦμα·
χαῖρε, τὸ φῶς ἀρρήτως γεννήσασα·
χαῖρε, τὸ “πῶς” μηδένα διδάξασα· (15)
χαῖρε, σοφῶν ὑπερβαίνουσα γνῶσιν·
χαῖρε, πιστῶν καταυγάζουσα φρένας·
χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.”

(4.) Δύναμις τοῦ ὑψίστου ἐπεσκίασε τότε
πρὸς σύλληψιν τῆ ἀπειρογάμῳ·
καὶ τὴν εὐκαρπον ταύτης νηδὺν
ὡς ἀγρὸν ἀπέδειξεν ἡδὺν ἅπασιν
τοῖς θέλουσι θερίζειν σωτηρίαν ἐν τῷ ψάλλειν οὕτως· (5)
!：“Ἀλληλούϊα.”:!

(5.) Ἐχουσα θεοδόχον ἢ παρθένος τὴν μήτραν

ἀνέδραμε πρὸς τὴν Ἑλισάβετ·
τὸ δὲ βρέφος ἐκείνης εὐθύς
ἐπιγνοῦν τὸν ταύτης ἀσπασμὸν ἔχαιρε
καὶ ἄλμασιν ὡς ἄσμασιν ἐβόα πρὸς τὴν θεοτόκον· (5)
“Χαῖρε, βλαστοῦ ἀμαράντου κλῆμα·
χαῖρε, καρποῦ ἀθανάτου κτῆμα·
χαῖρε, γεωργὸν γεωργοῦσα φιλάνθρωπον·
χαῖρε, φυτουργὸν τῆς ζωῆς ἡμῶν φύουσα·
χαῖρε, ἄρουρα βλαστάνουσα εὐφορίαν οἰκτιρῶν· (10)
χαῖρε, τράπεζα βαστάζουσα εὐθηνίαν ἰλασμῶν·
χαῖρε, ὅτι λειμῶνα τῆς τρυφῆς ἀναθάλλεις·
χαῖρε, ὅτι λιμένα τῶν ψυχῶν ἐτοιμάζεις·
χαῖρε, δεκτὸν πρεσβείας θυμίαμα·
χαῖρε, παντὸς τοῦ κόσμου ἐξίλασμα· (15)
χαῖρε, θεοῦ πρὸς θνητοὺς εὐδοκία·
χαῖρε, θνητῶν πρὸς θεὸν παρρησία·
!χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.”:!

Překlad: Mariánský hymnus Akathistos, Velehrad 1995

My, Tvé město, zbavené válečných hrůz, jsme vděčni za
vítězství Tobě, Bohorodičko, naše Vládkyně v boji a
Ochránkyně, a vzýváme Tvou nepřemožitelnou moc: Osvobod'
nás od všech nebezpečí, abychom k Tobě mohli volat: Raduj se,
Nevěsto nesnoubená!

Vznešený anděl byl poslán z nebe, aby řekl „Raduj se“ Matce
Boží. Když spatřil Tebe, Pane, v ní vtělujícího se, stál
v ohromení a netělesným hlasem takto Matku Boží oslovil:
Raduj se, skrze Tebe radost září,
Raduj se, skrze Tebe kletba bledne.
Raduj se, povznesení padlého Adama,
Raduj se, útěcho plačící Evy.
Raduj se, nad lidský rozum vznešená,
Raduj se, andělským očím v hlubinách ztracená.
Raduj se, jsi královským trůnem,
Raduj se, jež nosíš toho, kdo podpírá vše.
Raduj se, hvězdo zářící před východem slunce,
Raduj se, lůno Božího vtělení.
Raduj se, skrze Tebe se obnovuje tvorstvo,
Raduj se, skrze Tebe se klaníme Stvořiteli.
Raduj se, Nevěsto nesnoubená.

Svatá Paní dobře věděla, že je čistá Panna, a toto směle řekla
Gabrielovi: „Tvé zvláštní poselství se mé duši zdá
nepochopitelné. Jak můžeš mluvit o narození z lůna panny.“
Aleluja!

Panna chtěla pochopit toto tajemství a ptala se Božího posla:
„Pověz mi, jak může mé panenské lůno přivést na svět dítě?“ A
on se s úctou sklonil a řekl:

Raduj se, zasvěcená do úradku Trojjediného Boha,
Raduj se, mlčenlivá víro prosících.
Raduj se, počátku Kristových zázraků,
Raduj se, důkaze všech jeho pravd.
Raduj se, nebeský žebří, po němž sestoupil Bůh,
Raduj se, pozemský moste, jenž vedeš k nebesům.
Raduj se, zázraku anděly oslavený,
Raduj se, příčino přežalostného pádu démonů.
Raduj se, dala jsi nevýslovné Světlo,
Raduj se, ty nikomu neprozradíš „jak“.
Raduj se, jsi moudřejší než všichni učení,
Raduj se, ty záříš v duších věřících.
Raduj se, Nevěsto nesnoubená.

kondak - Delta

Moc Nejvyššího zastínila a učinila Matkou Pannu, která
nepoznala muže: její plodné lůno se stalo místem obtěžkaným
pro všechny, kdo chtějí sklízet plody spasení zpěvem Aleluja!
ikos - Epsilon

Starostlivá Marie spěchala s Pánem ve svém lůně k Alžbětě,
jejíž maličký zaslechl panenský pozdrav, zajásal, radostí se
pohnul a jakoby Matce Boží zazpíval:
Raduj se, větvičko se svatým Poupětem,

Raduj se, nosíš svůj nesmrtelný Plod.
Raduj se, ty sama vytváříš Božího Stvořitele,
Raduj se, ty sama dáš život Původci života.
Raduj se, jsi pole, na kterém milosti bohatě zrají,
Raduj se, jsi stůl, jenž překypuje dary.
Raduj se, v Tobě rozkvétá zelený ráj,
Raduj se, v Tobě najdou přístav duše věřících.
Raduj se, vonné kadidlo modliteb,
Raduj se, odpuštění, jež očistí svět.
Raduj se, vlídnosti Boží vůči člověku,
Raduj se, důvěro člověka k Bohu.
Raduj se, Nevěsto nesnoubená.

ΝΙΚΕΤΑΣ Ζ ΑΜΝΙΕ, ΖΙΒΟΤ ΜΙΛΟΣΡΔΝΕΪΟ ΦΙΛΑΡΕΤΑ

M.-H. Fourmy and M. Leroy (ed.), La vie de s. Philarète, Byzantion 9 (1934): 112–167.

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΦΙΛΑΡΕΤΟΥ ΤΟΥ ΕΛΕΗΜΟΝΟΣ

Ἦν τις ἄνθρωπος ἐν χώρᾳ τῶν Παφλαγόνων τοῦνομα Φιλάρετος καὶ ὁ ἄνθρωπος ἦν εὐγενῆς τῶν ἀπὸ Πόντου καὶ Γαλατικῆς χώρας, υἱὸς ὑπάρχων Γεωργίου τοῦ Φερωνύμου. Ἦν δὲ πλούσιος σφόδρα· καὶ ἦν αὐτῷ κτήνη πολλά· βόες ἑξακόσιοι, ζεύγη βοῶν ἑκατόν, ἵπποι νομάδες ὀκτακόσιοι, ἵπποι καὶ ἡμίονοι τῆς προμοσέλας αὐτοῦ ὀγδοήκοντα, πρόβατα χιλιάδες δώδεκα, προάστια δὲ πολλῆς γῆς πεπληρωμένα τετραράκοντα ὀκτώ, μονώτατα πάντα, ὠραῖα πάνυ καὶ πολλῆς τιμῆς ἄξια· κατέναντι γὰρ αὐτῶν ἑκάστη πηγὴ ἦν βλύζουσα ἀπὸ κορυφῆς δυναμένα ἀρδεῦσαι πάντα τὰ χρῆζοντα ἀρύεσθαι ἐξ αὐτῆς κατὰ περισσεῖαν· καὶ οἰκέται πολλοὶ ὑπῆρχον αὐτῷ, καὶ κτήματα πολλὰ σφόδρα.

(...)

Ἦν δὲ ὁ ἄνθρωπος ἐλεήμων σφόδρα καὶ ὅτε ἤρχετο πρὸς αὐτὸν προσαίτης, εἴ τι ἂν αἰτεῖτο, ἐδίδου αὐτῷ μετὰ χαρᾶς εἰς πλησμονήν, πρότερον ἐκ τῆς τραπέζης αὐτοῦ εἴ τι ἂν ἐπεθύμει, καὶ εἴθ' οὕτως παρείχεν αὐτῷ τὸ ζητούμενον προπέμπων αὐτὸν ἐν εἰρήνῃ, ἀφωμοιωμένος ἀληθῶς τῷ φιλοξένῳ Ἀβραὰμ καὶ Ἰακώβ. Ἐποίει δὲ οὕτως ἐπὶ χρόνους πολλούς, ἐξάκουστον δὲ ἐγένετο ἐν ὅλῃ τῇ Ἀνατολῇ καὶ τῇ περιχώρῳ ἐκείνῃ ἢ τούτου ἐλεημοσύνη· καὶ εἴ τις βούς ἠστόχησεν ἢ ἵππος ἢ ἄλλο τι τῶν τετραπόδων, ἐπορεύετο πρὸς τὸν μακάριον ἄνδρα μετὰ θάρσους ὡς εἰς ἰδίαν ἀγέλην ἀπερχόμενος, καὶ ἐλάμβανεν ἕκαστος εἴ τι ἂν χρειάν εἶχεν, καὶ οἶον ἕκαστος ἐκ τῆς ἀγέλης αὐτοῦ ἀπώλεσεν, ἀπερχόμενος ἐλάμβανεν οἶον ἂν ἔθελεν. Καὶ ὅσον ἐδίδου, τοσοῦτον ἐπληθύνετο.

Ἰδὼν δὲ ὁ διάβολος τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἐνάρετον πολιτείαν, ἐζήλωσεν αὐτὸν ὡς ποτε τὸν Ἰάβ, καὶ ἐξαιτεῖται τοῦτον πτωχεῦσαι καὶ τότε ἰδεῖν αὐτοῦ τὴν τοιαύτην ἀπλότητα. Οὐδὲν γὰρ θαυμαστὸν ἔφησεν ὁ διάβολος ποιῆσειν τὸν ἄνδρα, ἐκ τῶν περισσευμάτων αὐτοῦ παρέχων τοῖς πένησιν.

(...)

Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, βασιλεύοντος τῆς φιλοχρίστου Εἰρήνης αὐγούστης σὺν ἄνακτι τῷ υἱῷ αὐτῆς Κωνσταντίνῳ, ἐζήτει ἡ βασίλισσα κόρην ἐπιλέξασθαι ἐν πάσῃ τῇ τῶν Ῥωμαίων χώρᾳ ἀπὸ ἀνατολῶν ἕως δυσμᾶς πρὸς τὸ ζεῦξαι τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν βασιλέα. Γυρεύσαντες δὲ πᾶσαν τὴν δύσιν μεσημβρίαν τε καὶ τὴν ἀρκτῶαν καὶ μὴ εὐρόντες, ἤλθον εἰς τὰ μέρη τοῦ Πόντου. Γυρευόντων δὲ αὐτῶν ἤλθον κατὰ τὸ μεσόγειον Παφλαγονίας εἰς τὸ χωρίον τοῦ ἐλεήμονος ἀνδρὸς· τὸ δὲ ὄνομα τοῦ χωρίου Ἄμνια, ὑπὸ τῆς πόλεως Γαγγρῶν τελοῦσα. Ἰδόντες δὲ οἱ βασιλικοὶ τὸν οἶκον τοῦ γέροντος, ἀρχαῖον ὄντα καὶ μέγαν σφόδρα, καὶ πάνυ τερπνόν, νομίζοντες ὅτι εἷς τῶν μεγιστάνων καταμένει ἐν αὐτῷ ἐκέλευσαν τοὺς ὑπηρέτας αὐτῶν καὶ τοὺς

μετάτωρας ἐκεῖσε καταλῦσαι. Οἱ δὲ πρῶτοι τοῦ χωρίου λέγουσι πρὸς τοὺς βασιλικούς· «Μή, κύριοι, μὴ ἀπέλθητε εἰς τὸν οἶκον ἐκεῖνον, ὅτι εἰ καὶ ἕξωθεν μέγας φαίνεται καὶ ἔντιμος, ἕσωθεν δὲ οὐδὲν ὑπάρχει ἐν αὐτῷ.» Οἱ δὲ βασιλικοὶ νομίζοντες ὅτι ὑπὸ ἐπιτροπῆς τοῦ κυρίου τῆς οἰκίας τοῦτο λαλοῦσιν, ἵνα μὴ καταλύσουσιν ἐν αὐτῇ διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν πλούσιον καὶ δυνάστην, εἶπον μετ' ὀργῆς πρὸς τοὺς ὑπηρέτας αὐτῶν· «Πορεύεσθε μόνον· ἀπέλθωμεν εἰς ἐκεῖνον τὸν οἶκον.» (...)

Καὶ ὡς ἀνέστησαν τῷ πρῶτῷ ἐπεζήτησαν πάλαι τὰ κοράσια μετὰ σπουδῆς πολλῆς. Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς ὁ γέρον· «Κύριοί μου, ἡμεῖς εἰ καὶ πτωχοὶ ὑπάρχομεν, ἀλλ' οὖν αἱ θυγατέρες ἡμῶν οὐδέποτε ἐξήλθοσαν ἐκ τοῦ κουβουκλίου αὐτῶν· ὡς δὲ κελεύετε, οἱ ἐμοὶ δεσπόται, εἰσέλθατε εἰς τὸ κουβούκλιον καὶ θεάσασθε αὐτάς.» Ἀναστάντες δὲ οἱ ἄνδρες σπουδαίως, εἰσήλθοσαν εἰς τὸ κουβούκλιον καὶ ὑπήνησαν αὐτοῖς αἱ θυγατέρες τοῦ γέροντος μετὰ τῶν θυγατέρων αὐτῶν, καὶ θεωρήσαντες τὰς μητέρας καὶ θυγατέρας κάλλει σφοδροτάτῳ περιεκλαμψάσας ὑπὲρ πᾶσαν θεὰν γυναικὸς ἐν καταστολῇ κοσμίῳ, ἐξέστησαν καὶ συγχαρεῖς γενόμενοι καὶ μὴ δυνάμενοι χωρίσαι τὰς μητέρας ἐκ τῶν θυγατέρων διὰ τὸ ἰσόμετρον κάλλος τῆς θεᾶς αὐτῶν, ἔφησαν πρὸς τὸν γέροντα· «Ποῖαί εἰσιν αἱ θυγατέρες σου καὶ ποῖαι αἱ ἑγγονές σου;» Ὁ δὲ διεχώριζεν αὐτάς καὶ εὐθέως καταμετροῦσι τὸ μέτρον τὸ βασιλικὸν τὴν ἡλικίαν τῆς πρώτης καὶ εὖρον καθῶς ἔχρηζον· θεασάμενοι καὶ τὸ λαυρᾶτον, ἠῦραν καὶ τοῦτο ὅμοιον, ὁμοίως καὶ τὸ τζαγκίον καταμετρήσαντες τοῦ ποδός, εὖρον ἰσόμετρον· καὶ ἄραντες ταύτας μετὰ πολλῆς χαρᾶς σὺν τῇ μητρὶ αὐτῶν καὶ τῷ γέροντι καὶ παντὸς τοῦ οἴκου αὐτῶν, ἀπήεσαν μετὰ χαρᾶς εἰς τὸ Βυζάντιον ὁμοῦ τὸν ἀριθμὸν ψυχῶν τριάκοντα.

Vyprávění o životě a skutcích blahoslaveného a spravedlivého Filareta Milosrdného, všelikým poučením naplněné

V zemi Paflagonské je víska, jež se nazývá Amneia, a je podřízená hlavnímu městu Gangrám. Tam žil člověk jménem Filaretos, pocházející ze vznešeného rodu pontského a galatského, syn jistého rolníka Georgia, jednoho z prvních tamních obyvatel, jehož jmění bylo získáno prací jeho služebníků. Tento Filaretos byl (...), bohobojný a velice bohatý. Měl mnoho dobytka: šest set býků, sto párů (...), osm set koní na pastvinách, osmdesát tažných koní a mul, dvanáct tisíc ovcí, padesát statků na předměstí s velkým množstvím pozemků, které měly velikou cenu a byly položeny jeden nedaleko druhého. V každém z nich totiž byl horský pramen, který dával dostatek vláhy všemu, co je živo z vody; měl též mnoho otroků se ženami a dětmi. Blahoslavený Filaretos měl i manželku jménem Theosebó; i ona byla (...) a bohobojná a přinesla mu nemalé bohatství. Měli děti: krásného syna jménem Jana a dvě dcery, z nichž jedna se nazývala Hypatia a druhá Euantheia. Byly velmi krásné a svou krásou zastiňovaly v ten čas všechny ostatní.

Filaretos pak byl milosrdný, miloval chudé a pocestné, odíval nahé a těm, kteří přicházeli zdaleka, dával vše potřebné. Jestliže někdo od něho něco žádal, s radostí dával, nejprve ho nasytil u svého stolu a pak ho vypravil na cestu, podobaje se laskavému hostiteli poutníků Abrahámovi a předobrotivému Jákobovi. Tak žil po dlouhý čas. Jeho jméno se stalo známým po celé východní zemi i v jejím okolí a jeho milosrdenství bylo proslulé mezi všemi lidmi. Pakliže někdo neměl býka, koně nebo jiné zvíře, šel k blahoslavenému, aby si mu postěžoval, a každý dostal z jeho stáda dobytče, jaké potřeboval, podle své volby; přestože světec rozdával, jeho stádo se dvojnásob množilo.

Když uviděl ďábel čisté srdce tohoto muže, pojal k němu závist, jako kdysi k spravedlivému Jobovi, a usiloval, aby Filaretos zchudl: zatoužil se přesvědčit o tom, zda bude spravedlivý mít stejný soucit se všemi jako dříve. Jak pravil ten potměšilec, (...) dobrotivý ten muž žádné zvláštní dobro neprokazoval, protože poskytoval strádajícím ze své hojnosti.

[...]

V tom čase panovala křesťanská císařovna Eiréné, která vládla spolu se svým synem Konstantinem. Rozeslala posly po celé byzantské zemi od východních hranic po západní, aby hledali pro císaře Konstantina nevěstu. Všude se zastavili, ale vhodnou dívku nenašli; přišli tedy do krajiny pontské do samého srdce Paflagonie, do vísky, kde žil Filaretos Dobrotivý. Nazývala se Amneia a byla podřízena hlavnímu městu Gangrám. Poslové si zdálky povšimli starobylého, nádherného a velikého domu Filareta Dobrotivého a domnívajíce se, že tam sídlí nějaký velmož, poručili služebníkům, aby tam zastavili. Avšak vesničané řekli poslům: „Nechodte tam, pánové, do tohoto domu, protože zvnějšku sice vyhlíží jako bohatý a nádherný, ale vevnitř nic není, žije tam chudý stařec.“ Císařští poslové se však domnívali, že to říkají proto, že

jim to sám hospodář, bohatý to velkostatkář, rozkázal, a rozhněvaně řekli svým služebníkům: „Nevšímejte si toho a jděte tam.“

[...]

Když poslové ráno vstali, začali všude dívky hledat. Stařec jim řekl: „Pánové, třebaže jsme chudí, přesto naše dívky nikdy nevycházejí z našeho skromného příbytku. Je-li vám líbo, pánové, vstupte do vnitřních komnat a uvidíte je.“ Spěchali tedy do vnitřních komnat. Dvě starcovy dcery se svými dceruškami je přivítaly s náležitými poctami. Poslové v úžasu nemohli ani promluvit, když spatřili krásu těch žen, jejich neobyčejný půvab a důstojnost jejich vystupování. Řekli radostně starci, nerozeznávajíce dívky od jejich matek pro nevšední krásu matek a – jak se zdálo – pro stejný věk jedněch i druhých: „Otče, které z nich jsou dcery, které matky a které vnučky?“ Stařec jim to ukázal. Když poslové začali císařskou mírou měřit postavu první dívky, byla shledána správnou; když byla srovnána s císařským vzorem krásy, byla stejná, podobně i velikost její nožky měla přesnou míru.

Poslové s velikou radostí vzali dívky i s jejich matkou, prarodiči a celou rodinou v počtu třiceti lidí a odebrali se do šťastného města Cařihradu.

KASSIA

Edice: K. Krumbacher (ed.), Kasia, Sitzungsberichte der bayerischen Akademie der Wissenschaften, Philosoph.-phil. und hist. Kl. 3.1 (1897): 357-368; upraveno podle, A. Tripolitis (ed.), Kassia, The Legend, The Woman and Her Work, New York – London, 1992 (odsud i překlad).

Μισῶ φονέα κρίνοντα τὸν θυμῶδη. (1)
Μισῶ τὸν μοιχόν, ὅταν κρίνη τὸν πόρνον.
Μισῶ κελεφὸν τὸν λεπρὸν ἐξωθοῦντα.
Μισῶ τὸν μωρὸν φιλοσοφεῖν δοκοῦντα.
Μισῶ δικαστὴν προσέχοντα προσώποις. (5)
Μισῶ πλούσιον ὡς πτωχὸν θρηνωδοῦντα.
Μισῶ τὸν πτωχὸν καυχώμενον ἐν πλούτῳ.
Μισῶ χρεώστην ἀμερίμνως ὑπνοῦντα.
Μισῶ κολοβὸν μακρὸν ἐξουθενοῦντα.
Μισῶ τὸν μακρὸν, ἂν πελωλὸς τυγχάνη. (10)
Μισῶ τὸν ψεύστην σεμνυνόμενον λόγοις.
Μισῶ μέθυσον πίνοντα καὶ διψῶντα. @1
Μισῶ τὸν λίχνον ὡς ὀλιγοψιχοῦντα.
Μισῶ γέροντα παίζοντα μετὰ νέων.
Μισῶ ῥάθυμον καὶ τὸν ὑπνώδη μάλλον. (15)
Μισῶ τὸν ἀναίσχυντον ἐν παρρησίᾳ.
Μισῶ τὸν πολυλόγον ἐν ἀκαιρίᾳ.
Μισῶ σιωπὴν, ὅτε καιρὸς τοῦ λέγειν.
Μισῶ τὸν πᾶσι συμμορφούμενον τρόποις.
Μισῶ τὸν δόξης χάριν ποιοῦντα πάντα. (20)
Μισῶ τὸν λόγοις οὐκ ἀλείφοντα πάντας (?).
Μισῶ μὴ ζητούμενον καὶ προσλαλοῦντα.

Μισῶ τὸν διδάσκοντα μηδὲν εἰδότα.
Μισῶ φίλεχθρον· οὐ γὰρ φιλεῖ τὸ θεῖον.
Μισῶ φειδωλὸν καὶ μάλιστα πλουτοῦντα. (25)
Μισῶ τὸν ἀγνώμονα καθὼς Ἰούδαν.
Μισῶ τὸν μάτην συκοφαντοῦντα φίλους.

I hate a murderer condemning the hot-tempered.
I hate the adulterer when he judges the fornicator.
I hate the leper who drives out the leprous.
I hate the fool supposing to be a philosopher.
I hate a rich man complaining as a poor man.
I hate the poor man boasting as in wealth.
I hate a debtor who sleeps unconcernedly.
I hate a stunted individual who is contemptuous of height.
I hate the tall man if he happens to be enormous.
I hate the liar affecting a solemn air with words.
I hate the drunk drinking and thirsting.
I hate the gluttonous one as he lacks courage.
I hate an old man who plays with youths.
I hate a lazy person and more so the somnolent one.
I hate the shameless individual in candid speech.
I hate the verbose in an unsuitable time.

I hate silence, when it is a time for speaking.
I hate the one who conforms to all ways.
I hate the one who does everything for the sake of vain glory.
I hate the one who does not encourage everyone with words.
I hate the one who speaks before examining.
I hate the one who teaches knowing nothing.
I hate a quarrelsome one; for he does not respect the holy.
I hate the miser and especially one who is wealthy.
I hate the ungrateful one like Judas.
I hate one who rashly slanders friends.

Ἀνὴρ φαλακρὸς καὶ κωφὸς καὶ μονόχειρ,
μογγίλαλός τε καὶ κολοβὸς καὶ μέλας,
λοξὸς τοῖς ποσὶ καὶ τοῖς ὄμμασιν ἅμα
ὑβρισθεὶς παρὰ τινος μοιχοῦ καὶ πόρνου,
μεθυστοῦ, κλέπτου καὶ ψεύστου καὶ φονέως
περὶ τῶν αὐτῶ συμβεβηκότων ἔφη·
Ἐγὼ μὲν οὐκ αἴτιος τῶν συμβαμάτων·
οὐ γὰρ θέλων πέφυκα τοιοῦτος ὅλως·
σὺ δὲ τῶν σαντοῦ παραίτιος πταισμάτων·
ἅπερ γὰρ οὐκ ἔλαβες παρὰ τοῦ πλάστου,
ταῦτα καὶ ποιεῖς καὶ φέρεις καὶ βαστάζεις.
Ἀνὴρ ἀληθῆς ἐκφεύγει πάντως ὄρκον.
Ἄνδρὸς ἀληθοῦς ὁ λόγος ὥσπερ ὄρκος
ἄνδρὸς δὲ φαύλου καὶ τὸ ψεῦδος μεθ' ὄρκου.
Ἀνὴρ στοχαστῆς μάντις ἄριστός ἐστιν·

τεκμαίρεται κινδύνους ἐκ τῶν πραγμάτων.
Ἄνὴρ φρόνιμος ἐπικρατῆς ἀφρόνων,
αὐτοκράτωρ δὲ τῶν παθῶν ὁ τοιοῦτος.
Ἄνὴρ ὑψαύχην μισητὸς τοῖς ὀρῶσιν,
ἐπέραστος δὲ τοῖς πᾶσι ταπεινόφρων.

A man bald, dumb, and with only one hand,
short, swarthy, and with a speech impediment,
bowed legged and with crossed eyes
when he was insulted by a certain adulterer and fornicator,
drunk, thief, liar, and murderer
because of his infirmities, said:
“I am not the cause of my misfortunes;
for in no way did I want to be like this,
but you are in part the cause of your faults,
as you did not receive from the creator
these things that you do, endure, and dignify.”
An honest man avoids all oaths.
The word of an honest man is like an oath;
but of an evil man even the lie is with an oath.
A keenly perceptive man is an excellent seer;
he recognizes dangers from circumstances.
A prudent man has mastery over the foolish,
such a man is ruler of the passions.
A stately man is hated by his viewers,
handsome but humble to all.

Φειδωλὸς ἰδὼν τὸν φίλον ἀπεκρύβη
καὶ τοὺς οἰκέτας τὸ ψεύδεσθαι διδάσκει.
Φεύγει φειδωλὸς συμπόσια τῶν φίλων.
Φειδωλὸς ἅπας φίλους πτωχοὺς βαρεῖται.

A miser seeing his friend hides from sight
and teaches his household to lie.
A miser avoids the entertainment of friends.
A miser depresses all his poor friends.

Γυνὴ μοχθηρὰ καὶ φίλεργος καὶ σώφρων
τὴν δυστυχίαν νενίκηκε προδήλως·
γυνὴ δὲ νωθρὰ καὶ μίσεργος καὶ φαύλη
τὴν κακὴν ὄντως ἐπεσπάσατο μοῖραν.
Φῦλον γυναικῶν ὑπερισχύει πάντων·
καὶ μάρτυς Ἔσδρας μετὰ τῆς ἀληθείας.
Κακὸν ἢ γυνὴ κἂν ὠραία τῷ κάλλει·
τὸ γὰρ κάλλος κέκτηται παραμυθίαν·
εἰ δ' αὖ δυσειδῆς καὶ κακότροπος εἴη,
διπλοῦν τὸ κακὸν παραμυθίας ἄτερ.
Μέτριον κακὸν γυνὴ φαιδρὰ τῇ θεᾷ,
ὅμως παρηγόρημα τὸ κάλλος ἔχει·
εἰ δ' αὖ καὶ γυνὴ καὶ δύσμορφος ὑπάρχοι,
φεῦ τῆς συμφορᾶς, φεῦ κακῆς εἰμαρμένης.

A woman industrious and prudent, although in hard times,

definitely overcomes her misfortunes;
but a woman lazy, idle, and mean,
actually causes misfortune.
Esdras is witness that women
together with truth prevail over all.
It is not good for a woman to be beautiful;
for beauty is distracting;
but if she is ugly and ill mannered,
without distraction it is twice as bad.
It is moderately bad for a woman to have a radiant
countenance,
yet beauty has its consolation;
but if a woman is ugly,
what misfortune, what bad luck.

Οὐκ ἔστι μωρῷ φάρμακον τὸ καθόλου
οὐδὲ καὶ βοήθεια πλὴν τοῦ θανάτου.
μωρὸς τιμηθεὶς κατεπαίρεται πάντων,
ἐπαινεθεὶς δὲ θρασύνεται καὶ πλέον.
ὡς γὰρ ἄπορον κάμψαι κίονα μέγαν,
οὕτως οὐδ' ἄνθρωπον μωρὸν μεταποιεῖς.
Αἰρετώτερον φρονίμοις συνδιάγειν
ἢ περ πλουσίοις μωροῖς καὶ ἀπαιδεύτοις.
Γινώσις ἐν μωρῷ πάλιν ἄλλη μωρία·
γινώσις ἐν μωρῷ κώδων ἐν ῥινὶ χοίρου.
Δεινὸν τὸν μωρὸν γνώσεώς τι μετέχειν·
ἦν δὲ καὶ δόξης, δεινότατον εἰς ἅπαν·
ἦν δὲ καὶ νέος ὁ μωρὸς καὶ δυνάστης,

παπαῖ καὶ ἰώ, φεῦ καὶ οὐαὶ καὶ πόποι.
Οἴμοι, κύριε, μωροῦ σοφιζομένου·
ποῦ τις τράποιτο; ποῦ βλέψοι; πῶς ὑποίσοι;
Μωρὸς πάντως πέφυκε περισσοπράκτωρ·
μωρὸς βαλὼν πέδιλα πανταχοῦ τρέχει.
Κρεῖσσόν σοι, μωρέ, πάμπαν μὴ γεννηθῆναι
ἢ γεννηθέντα τῇ γῆ μὴ βηματίσαι.
ἀλλὰ συντόμως Ἄϊδη παραπεμφθῆναι.
Μωροῖς φρόνιμος συνδιάγειν οὐ σθένει·
ἀτονήσει γὰρ τῇ τούτων ἀντιθέσει,
ἢ πῶς τὴν τούτων θρασύτητα νικήσοι;
Αἰρετώτερον φρονίμοις συμπτωχεύειν
ἢπερ συμπλουτεῖν μωροῖς καὶ ἀπαιδεύτοις.
καὶ μοι δοίη γε Χριστὸς συγκακουχεῖσθαι
φρονίμοις ἀνδράσι τε καὶ σοφωτάτοις
ἢπερ συνευφραίνεσθαι μωροῖς ἀλόγοις.

There is absolutely no cure for stupidity

nor help except for death.
A stupid person when honored is arrogant towards everyone,
and when praised becomes even more over-confident.
Just as it is impossible to bend a great pillar,
so it is to change a stupid person.
Knowledge in a stupid person is further stupidity;
knowledge in a stupid person is a bell on a pig's nose.
It is terrible for a stupid person to possess some knowledge;
and if he has an opinion, it's even worse;
and if a stupid man is young and in a position of power,
alas and woe and what a disaster.
Woe, oh lord, if a stupid person attempts to be clever;
where does one flee, where does one turn, how does one endure?
A stupid person is always inclined to overdo:
Putting on a pair of shoes he runs everywhere.
It is better if a stupid person is never born
but if born, may he not walk on the earth
but soon afterwards be sent to Hades.

ΠΤΟΧΟΠΡΟΔΡΟΜΙΚΑ

Edice: H. Eideneier (ed.), Ptochoprodromos [Neograeca Medii Aevi 5. Cologne: Romiosini, 1991]: 99-175.

Ἐν ἐπιτόμῳ τοιγαροῦν ταῦτα μοι προσειποῦσα
πάλιν εἰσηλθεν ἔνδοθεν, ἐκλείδωσεν, ἐκάτσειν.
Ἐγὼ δ' ἀπάρας παρευθὺς τρέχω πρὸς τὸ κουβούκλιν (200)
καὶ πίπτω εἰς τὴν κλίνην μου τὸ γεῦμα περιμένων.
Παραπεινᾶν ἀρξάμενος ἀνῆλθον ἐκ τῆς κλίνης
καὶ πρὸς τὸ ἀρμάριν ἐπελθὼν εὐρίσκω κλειδωμένον.
Στραφεῖς οὖν πάλιν ἔπεσον ἐπάνω ἐπὶ τὴν κλίνην
συχνὰ περιστρεφόμενος καὶ βλέπων πρὸς τὴν θύραν. (205)
Τοῦ γοῦν ἡλίου πρὸς δυσμὰς μέλλοντος ἤδη κλίνειν,
βοή τις ἄφνω [ἐγείρεται] καὶ ταραχὴ μεγάλη,
ἐν καὶ γὰρ ἐκ τῶν παιδῶν μου ἔπεσεν ἐκ τοῦ ὕψους,
καὶ κροῦσαν κάτω ἔκειτο ὥσπερ νεκρόν, αὐτίκα
συνήχθησαν αἱ γείτονες ὡς πρὸς παρηγορίαν, (210)
αἱ μανδραγοῦραι μάλιστα καὶ πρωτοκουρκουσούραι,
καὶ τότε ἄς εἶδες θόρυβον καὶ ταραχὴν μεγάλην.
Ἀσχολουμένων τοιγαροῦν τῶν γυναικῶν καὶ πάντων
τῶν συνελθόντων ἐπ' αὐτῶ, ὡς φθάσας εἶπον ἄνω,
τοῦ βρέφους τῶ συμπτώματι καὶ τοῦ παιδὸς τῶ πάθει, (215)
κρυπτῶς ἀπῆρα τὸ κλειδὸν καὶ ἤνοιξα τὸ ἀρμάριν·
φαγὼν εὐθύς τε καὶ πιὼν καὶ κορεσθεὶς ἐξαίφνης,
ἐξῆλθον ἔξωθεν καὶ γὰρ θρηνηῶν σὺν τοῖς ἑτέροις.

Τοῦ πάθους καταπαύσαντος, τοῦ βρέφους δ' ἀναστάντος,
ἀπεχαιρέτησαν εὐθύς οἱ συνδεδραμηκότες· (220)
παραλαβοῦσα δ' ἡ γυνὴ τοὺς ταύτης παιδᾶς πάντας,
εἰσηλθεν ἔνδον σὺν αὐτοῖς καὶ πάλιν ὑπεκρύβη.
Ἐγὼ δὲ μόνος κοιμηθεὶς δίχα παραμυθίας
χωρὶς δεῖπνου καὶ σκοτεινὰ καὶ παραπονεμένα
ἠγέρθη ταχινώτερον, ἤλθον ἐπὶ τὴν κλίνην (225)
καὶ δὴ πιάσας τῇ χειρὶ τὴν θύραν τῆς εἰσόδου,
καὶ τὸ «κυρά μου» προσειπὼν καὶ τὸ «καλὴ σου ἡμέρα»,
καὶ τὸ «ψυχὴ, οὐκ ἀνοίγεις μοι, καρδιά, οὐ θεωρεῖς με»,
καὶ στεναγμὸν ἀπὸ ψυχῆς ἐκπέμψας ἄχρι τρίτου. @1
Ὡς δ' οὐ φωνῆς ἀκήκοα οὐδέ τινος λαλίας, (230)
οὐδὲ ψιλοῦ προσνεύματος, οὐ σμικροτάτου λόγου,
πάλιν ὀπισθοπόδισα καὶ ἐστράφην ἐξοπίσω
καὶ σύνδακρυς γενόμενος ἐγύρισα καὶ ἐκάτσειν,
καὶ πρὸς τὸ γεῦμα, δέσποτα, πεσῶν ἀπεκοιμήθην.
Καὶ μονοκύθρου μ' ἔδωκε καθ' ὕπνου μρωδία, (235)
καὶ παρευθὺς τὸν ὕπνον μου ῥίψας ἐκ τῶν βλεφάρων,
ἀναπηδῶ, σηκώνομαι μετὰ σπουδῆς μεγάλης,
παρὰ σκυλὶν λαγωνικὸν κάλλια ῥινηλατήσας,
κυτάζω τὸ μονόκυθρον ἀπέσω εἰς τὸ κουβούκλιν.

Οἱ παῖδες ἐσυνήχθησαν, ἐκάθισαν νὰ φάγουν, (240)
καὶ τὸ τραπέζιν ἔστησαν μὲ τὴν ἐξόπλισίν του·
ὡς δ' εἶδε ταῦτ' ὁ δοῦλος σου χαρᾶς πολλῆς ἐπλήσθην
ἐλπίζων νὰ μὲ κράξουσι νὰ κάτσωμεν νὰ φᾶμεν.
Ὡς δὲ παρέδραμε καιρὸς καὶ τίποτε οὐκ ἐφάνη,
εὐθύς ἀνακαθέζομαι μετὰ σπουδῆς μεγάλης (245)
καὶ εὐρίσκω τὸ σκλαβώνικον καὶ βάλλω το ἐπάνω,
καὶ τῆς Τομπρίτσας τὸ μανδὶν ἐπάνω τὸ ἐντυλίχθην
καὶ βάλλω καὶ σκαράνικον ἐπανωκαμελαύχιν,
μακρὸν καλάμιν ἤρπασα, κινῶ πρὸς τὸ κουβούκλιν,
καὶ σφαλισμένον τὸ εὖρηκα καὶ ἀπέξωθεν ἰστάμην· (250)
ἤρξάμην κράζειν συνεχῶς τὸ «δέμνε κυριδάτον»
τὸ «σάμνε» καὶ τὸ «ντόμβρε» καὶ τὸ «στειροπορτέω».
Ἐδραμον οὖν οἱ παῖδες μου μηδὲν μεμαθηκότες,
ἀπῆραν ξύλα παρευθὺς καὶ ῥάβδους τε καὶ λίθους,
τὴν σκάλαν μὲ ἐκατέβασαν μετὰ πολλοῦ τοῦ τάχους. (255)
Ἡ μάννα των γνωρίσασα ἐφώνησε τοὺς παῖδας·
«Ἀφῆτε τον, πτωχὸς ἐνι, καρᾶνος, πελεγρίνος.»
Καὶ ὡς τὸ ἤκουσα ὁ δοῦλος σου χαρᾶς πολλῆς ἐπλήσθην,
ὅτι ἡ κοιλιὰ μου ἠὲκαίρησεν ἀπὸ τὴν ἀφαγίαν.
Ἡμερωθέντων τοιγαροῦν τῶν παιδῶν πα[ραυτικά], (260)
ἀνέβηκα τὴν σκάλαν μου τῆ τούτων ὁδ[ηγία]
καὶ εὐθύς πηδήσας καὶ εἰσελθὼν καὶ προτραπείς [καθίσει],
τὸ πότε νὰ μὲ κράξωσι νὰ φάγω προσεδόκουν,
καὶ μόλις εἶδον πίνακα ζωμὸν ἔχοντα πλεῖστον,
καὶ ὀλίγον ἀπὸ τὸ παστὸν καὶ θρύμματα μεγάλα, (265)
καὶ δρᾶξας εἰς τὰς χεῖρας μου ἠὔφρανε ἡ καρδιά μου,
ζωμὸν ἰδὼν τὸν περισσὸν καὶ τὰ χοντρὰ κομμάτια.

Tak asi ke mně mluvila, jak jsem teď stručně shrnul,
pak zase vešla do domu a zamknula se uvnitř.
200 Já jsem se tedy také zvedl, do světničky své krácel,
tam na postel jsem ulehl, na oběd smutně čekal.
Když hlad mě začal přemáhat, tak zvedl jsem se z lůžka,
do spížíky jsem se vypravil, však zamknutou ji našel.
Otočil jsem se tedy zas, do postele se vrátil,
205 celou dobu se obracel a zrak ke dveřím stácel.
Když už se slunce sklánělo k západu krvavému,
náhle se zvedl mocný křik a velké pozdvižení:
jedno z mých dětí upadlo z veliké výšky na zem,
zle potlouklo se, leželo tam skoro jako mrtvé,
210 hned seběhli se sousedi, začali utěšovat –
ty ježibaby proklaté a drbny samozřejmě,
mluvili všichni najednou, dělali povyk hrozný.
Jak se tak všichni sousedi, sousedky, kolemjdoucí
zabývali tou nehodou, o které jsem teď mluvil,
215 bolestí toho robátka a jeho naříkáním,
já klíče tajně zmocnil se a otevřel jsem spížíku,
napil jsem se a najedl, tak rázem nasytil se,
pak také před dům vyšel jsem, bědoval s ostatními.
Když všechny nářky ustaly a dítě z mrtvých vstalo,
220 celý ten zástup sousedů pomalu rozešel se,
má žena děti svolala, do domu s nimi vešla,
a přede mnou se zamknula, stejně tak jako předtím.
Já tedy sám jsem musel spát, bez útěchy a smutný,
bez večeře a nešťastný, s temnými myšlenkami.
225 Ráno jsem velmi brzo vstal z osamělého lůžka,

ke dveřím jsem se přišoural a za kliku brát zkouším,
říkám, „má milá ženuško, přeju ti dobré jitro,
drahá, dveře mi otevři, srdíčko, pusť mě dovnitř“,
a nešťastně jsem zavzdychal, zkroušeně jsem tam čekal.
230 Však odezvu jsem nedostal, nezaslechl jsem hlásku,
ani jediné slovíčko, ba ani tichý šelest.
Tak jsem se zase otočil a vrátil jsem se nazpět,
s pláčem zas do své ložnice a v slzách jsem tam seděl,
před obědem pak, pane můj, zas na chvíli jsem usnul.
235 Pak do spánku mi pronikla polévky silné vůně,
v mžiku jsem zahnal dřímotu, hned zcela jsem se probral,
a vyskočil jsem opřekot, rychle jsem vstával z lůžka,
hned naprosto jsem bdělý byl a větřil líp než ohař,
líbeznou vůni polévky z komůrky své jsem čichal.
240 Děti se sběhly odevšad, ke stolu posedaly,
a vše, co k jídlu potřeba, si na něj nanosily.
Když jsem to já, tvůj sluha zřel, radoval jsem se velmi,
doufal jsem totiž, že i mě ke stolu zavolají.
Když však čas míjel pomalu a já jsem čekal marně,
245 tak zvedl jsem se rozhodně a v odhodlaném chvatu,
našel jsem šaty vesnické a navlík jsem se do nich,
přes ně jsem hodil ženský plášť důkladně roztrhaný,
a na hlavu si nasadil vysoký bílý turban,
pak popadl jsem dlouhou hůl, ke dveřím vykročil jsem.
250 Ty byly stále zamknuté, tak postával jsem venku
a vykřikovat začal jsem „ach ach, to zlé, já hlad mít“,
a také „slituj, milostpán, já prosit almužničku“.
Mé děti nepoznaly mě, proti mě rozběhly se,

popadly hole do rukou, kameny, klacky také,
255 a odhánět mě začaly, rychle mě hnaly z domu.
Však matka prokoukla tu lest, na děti zavolala:
„Vždyť je to chudák, nechte ho, vyhladovělý poutník.“
To když zaslechl sluha tvůj, zaradoval se velmi,
vždyť jeho břicho bylo už docela splasklé hlady.
260 A tak se děti konečně poněkud uklidnily
a nahoru mě dovedly, po schodech vystoupal jsem,
do domu hbitě vešel jsem, tam nabídli mi židli,
a na pozvání čekal jsem, na zavolání k jídlu.
Jakmile jsem pak spatřil stůl, na něm polévky mísu,
265 a k tomu maso solené a velké kusy chleba,
hned jsem se pustil do jídla, srdce mi poskočilo,
když viděl jsem tu polévku a další chutná jídla.

ANDRONIKOS PALAIOLOGOS (?), KALLIMACHOS A CHRYSORRHOE

Edice: M. Pichard, *Le Roman de Callimaque et de Chrysorrhoe*. Paris: Les Belles Lettres, 1956.

Ἀρχὴ τῆς ὑποθέσεως λοιπὸν καὶ τῶν ἐνταῦθα. (24n)
Βάρβαρος γάρ τις βασιλεύς, δυνάστης ἐπηρμένος, (25)
πολλῶν χρημάτων ἀρχηγός, πολλῶν χωρῶν αὐθέντης,
τὴν ἔπαρσιν ἀβάσταγος, ἀγέρωχος τὸ σχῆμα,
τρεῖς παῖδας ἔσχεν εὐειδεῖς, ἠγαπημένους πλεῖστα,
εἰς κάλλος καὶ εἰς σύνθεσιν ἐρωτοφορομένους
καὶ τ' ἄλλα πάντα θαυμαστούς, γενναίους εἰς ἀνδρείαν· (30)
οὐς βλέπων ἴσους ὁ πατήρ εἰς τὴν εὐαρμοσίαν,
εἰς κάλλος, εἰς ἀνανδρομὴν καὶ πᾶσαν εὐανδρίαν,
ἐπίσης εἶχεν πρὸς αὐτοὺς τὴν πατρικὴν ἀγάπην.
Τὸν πρῶτον ἤθελεν ἰδεῖν τοῦ στέφους κληρονόμον,
τὸν δὲ ἄλλον πάλιν ἤθελεν συγκληρονόμον τούτου (35)
καὶ πρὸς τὸν τρίτον τὴν ἀρχὴν τῆς αὐτοκρατορίας
μεταγαγεῖν ἐπείγετο μετὰ πολλοῦ τοῦ πόθου.
Πάντας ἀξιόους ἔκρινεν τοῦ στέφους καὶ τοῦ κράτους·
ἕτερον γὰρ οὐκ ἤθελεν προκρίνειν τοῦ ἑτέρου·
πρὸς πάντας δὲ μεταγαγεῖν τὴν αὐτοκρατορίαν, (40)
ὡς ταραχῶδες καὶ πολλὴν εἰσάγον τρικυμίαν,
οὐκ εἶδεν ἐνδεχόμενον, οὐκ ἔκρινε συμφέρον.
Κάθεται οὖν βασιλικῶς, κράζει λοιπὸν τοὺς παῖδας
καὶ ταῦτα λέγει πρὸς αὐτοὺς μετὰ μεγάλου σπλάχνους·

«Τέκνα, ψυχῆς μου κόσμημα καὶ τῶν σαρκῶν μου μέλη, (45)
ἐγὼ τὸ στέμμα, τὴν ἀρχὴν, τὴν δόξαν καὶ τὸ κράτος
μεταβιβάσαι πρὸς ὑμᾶς καὶ μεταστρέψαι θέλω,
ἀλλ' ἐν τὸ φίλτρον εἰς τοὺς τρεῖς, ἴσον τὸ σπλάχνος ὄλων
καὶ τίναν προτερήσωμαι, τίναν καὶ κρίνω πρῶτον
οὐκ οἶδα, καὶ τοῦ στέμματος τίναν δεσπότην θέσω· (50)
πρὸς πάντας δὲ μεταγαγεῖν τὴν αὐτοκρατορίαν
οὐ θέλω, θέλων ἄμαχον τὸ στέφος καὶ τὸ κράτος
ἔσεσθαι, μένειν τοῦ λοιποῦ καὶ τοῦ παρέκει χρόνου. [@1](#)
Τὸ γὰρ ἐπίκοινον καλὸν καὶ ταραχὴν εἰσάγει·
ὡς γὰρ οὐκ ἔχει τὸ κοινὸν ἐπὶ τοῦ πόθου χώραν, (55)
οὕτως οὐδὲ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τὴν αὐτοκρατορίαν.
Ἴδου καὶ χρήματα πολλά, στρατηγικαὶ δυνάμεις
καὶ τ' ἄλλα τὰ φερόμενα πρὸς τὰς ἀνδραγαθίας
καὶ θησαυροὶ καὶ πράγματα καὶ πλῆθος τοῦ φουσσάτου
πορεύεστε, κινήσατε μετὰ πολλῶν χρημάτων (60)
καὶ τ' ἄλλα ὅσα θέλετε τὰ πρὸς ὑπηρεσίαν.
Ὅστις πολλὴν ἐνδείξεται στρατηγικὴν ἀνδρείαν
καὶ δύναμιν καὶ σύνεσιν καὶ φρόνησιν ἀξίαν
καὶ προᾶξιν ἐπιδείξεται τὴν βασιλικωτάτην
καὶ στέση μέγα τρόπαιον ἐξ ἀνδραγαθημάτων, (65)

ἐκεῖνον δώσω τὴν ἀρχὴν τῆς αὐτοκρατορίας
καὶ στέψω τοῦτον, ἀντ' ἐμοῦ ποιήσω βασιλέαν. »
Οὐδεὶς ἀποδυσπέτησεν πρὸς τοῦ πατρὸς τοὺς λόγους,
πρὸς τοῦ πατρὸς τοὺς ὀρισμοὺς καὶ τὰς παραγγελίας·
ἀλλὰ μετὰ γλυκύτητος, μετὰ πολλῆς ἀγάπης, (70)
μετὰ καλοῦ θελήματος, μετὰ καλῆς καρδίας,
μετὰ πολλῶν παραταγῶν, μετὰ πολλοῦ φουσσάτου,
μετὰ πολλῆς κατασκευῆς, μετὰ πολλῶν ἀρμάτων
ἀπεχαιρέτησαν εὐθύς, κοινῶς οἱ τρεῖς κινουῖσιν.
Καὶ πρὸς τὴν ἔξοδον λοιπὸν οἱ τρεῖς μετακινουῖσιν. (75η)
Παρηλθὸν τόπους ἱκανοὺς, πολλοὺς καὶ δυσβατώδεις (76)
καὶ τέλος, ἵνα τὰ πολλὰ τοῦ στίχου παραδράμω,
κατήντησαν, ἐφθάσασιν εἰς ἐρημοτοπίαν,
εἰς ἀνεπίβατον βουνόν, εἰς ὄρεινόν, κρημνώδη.
Ἦν ὁ βουνὸς ὑπερνεφῆς, ἀνάβασιν οὐκ εἶχεν, (80)
σκληρὸς, λιθώδης, σκοτεινός, ἄγριος, φόβον ἔχων.
Εὐθύς ζητῶσι τὴν βουλήν τί πράξουν, τί ποιήσουν. @1
Ὁ πρῶτος εἶπεν· «ὁ βουνὸς ἀνάβασιν οὐκ ἔχει·
πολὺ γὰρ τοῦτο τοῦ βουνοῦ τὸ ὕψος ἀναβαίνει·
ἂν εἴποις καὶ πρὸς οὐρανὸν ἢ κορυφὴ του φθάνει (85)
καὶ τὰ δένδρα προσφέρουσιν εἰς οὐρανὸν τοὺς κλώνους.
Μεταχωρήσωμεν λοιπὸν ἀπὸ τοῦ τόπου τούτου·
εἰς ἄλλον τόπον ὀμαλὸν κινήσωμεν, ὑπᾶμεν. »
Τοῦτον τὸν λόγον παρευθὺς ὁ δεύτερος ἀκούσας,
εἶπε· «συντρέχω τὴν βουλήν· μεταχωρῶ τοῦ τόπου. (90)
Τίς γὰρ βουνὸν ὑπερνεφον, πετρολιθώδη τόπον,
ὄρος ἀνεπιχώρητον, οὐρανομήκη δένδρα
μετὰ φουσσάτου καὶ πολλῶν ἰδοῦ τῶν φορτωμάτων,

μετὰ πολλῆς παράταξης, καμήλων ἀμετρήτων,
ἀνέβη τόσον ὕψωμα καὶ τηλικούτον ὄρος; (95)
Εἰ γὰρ ἐγγύσε τοῦ βουνοῦ, τοῦ τηλικούτου τόπου
ἦσαν οἰκοῦντες ἄνθρωποι, πάντως τὰ ξύλα ταῦτα
εἶχον τινὰ κατάλυσιν, τινὰ καινοτομίαν·
ἢ κἂν ἰχνάριν κυνηγοῦ ποσῶς νὰ ἐγνωρίσης.
Πλὴν ὁ βουνὸς ἐρήμωσιν τὴν ἐξ ἀνθρώπων ἔχει. » (100)
Ὁ τρίτος εἶπεν· «ἀνανδρον κρίνω τὸ πρᾶγμα τοῦτο·
κἂν εἴ τι πάθω, κἂν αὐτὸν ἴδω τὸν θάνατόν μου,
οὐ δειλανδρήσω πρὸς βουνόν, οὐ φοβηθῶ τὸν τόπον.
Εἰ γὰρ νικήσει με βουνός, τρέψει με μόνον τόπος,
πῶς ἀντιπαρατάξομαι καὶ πῶς ἀνδραγαθήσω; (105)
καὶ τοῦ πατρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ φοβεροῦ ἐκείνου
πῶς ἀτενίσω, πῶς ἴδω καὶ πῶς ἐνατενίσω;
καὶ τοῦ πατρὸς τὸν ὀρισμόν, τὴν συμβουλήν ἐκείνου,
τὴν συμβουλήν τὴν εὐλογον λοιπὸν ἀπελαθόμεν
καὶ κληρὸν, τὸ βασίλειον τὸ πατρικὸν ἐκεῖνο, (110)
βουνὸς καὶ φύσις ἄψυχος ἀπῆρέ με, στερεῖ με;
Ὡ πάτερ, πάτερ βασιλεῦ, παιῖδας ἀνάνδρους ἔχεις, @1
ἂν πρὸ πολέμου τρέπωνται καὶ φεύγουσι πρὸ μάχης.
Μετάθες οὖν πρὸς ἕτερον τὴν αὐτοκρατορίαν,
εἰς ἄλλον, μὴ τοῦ γένους σου μηδὲ τῶν σῶν αἱμάτων, (115)
εἰς ἄλλον, ξένον ἄνθρωπον, ὅμως ἀνδρώδη φύσει,
ἡμᾶς δ' ἐξάφες, βασιλεῦ, μηδ' ὀνομάσης παιῖδας.
Ἡμεῖς γὰρ, ὡς ἐφάνημεν ἀπὸ τῶν ἔργων τούτων,
γυναίων φύσιν ἔχομεν, φοβούμεθεν τὰ ξύλα.
Αἰσχύνομαι τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοῦ στρατοῦ τὸ πλῆθος,
(120)

αἰσχύνομαι πρὸ τοῦ στρατοῦ τὴν πατρικὴν ἀνδρείαν.
Καὶ σὺ δέ, πάτερ βασιλεῦ, φυγάδας πάντας βλέπων,
οὐκ οἶδα πόθεν φεύγοντας, τρεμμένους, ἡττημένους,
τίναν καὶ δώσης τὴν ἀρχήν, τίναν καὶ στέψης πρῶτον;
Ἐγώ, κἂν εἴ τι γένηται, μετὰ δειλῆς καρδίας (125)
οὐκ ἶδω τὸν πατέρα μου, τὸ γένος οὐκ αἰσχύνω,
οὐδ' ἀπολέσω σήμερον τὴν αὐτοκρατορίαν
ἐξ ἀνάνδρου θελήματος, ἀπὸ δειλῆς καρδίας·
ἀλλὰ στολὰς, παραταγὰς καὶ πλῆθος τοῦ φουσσάτου
καὶ τ' ἄλλα τὰ πολυτελῆ καὶ τῶν χρημάτων βάρη (130)
ἀναδραμεῖν οὐ δύνανται τὴν δυσκολοτοπίαν
καὶ τοῦ βουνοῦ τὸ δυσχερές, τὴν συμμικτοδενδρίαν·
φουσσᾶτον μὲν καὶ στρατηγοί, κάμηλοι, ζεύγη, σκεύη
καὶ τ' ἄλλα πάντα σήμερον ἃς ἔχουν καταστόλιν,
ἡμεῖς δὲ μόνοι μετ' αὐτῶν ὧν ἔχομεν ἀρμάτων (135)
καὶ μετὰ τῶν ἀλόγων μας καὶ τῶν συρτῶν μας μόνον
ὡς ἄνδρες ἀναδράμωμεν ὀρεινοπετροβούνιν».
Τοῦ τρίτου πάντες ἔκριναν τοὺς λόγους προτεροῦντας (138n)
Οἱ πρῶτοι γοῦν τῶν ἀδελφῶν πρὸς τοὺς τοῦ τρίτου λόγους
(139)
ἡσχύνθησαν, ἡττήθησαν, εἶπον· «γενέσθω τοῦτο». (140)

Prologue on the ways of the word. We begin the story of a man sorely tried, affectionate and capable, who was much loved.

Nothing that happens on this earth, no action, no exploit, does not partake of grief. Joy and grief are mixed, even blended together. Beauty and charm have their share of grief just as grief often has its share of joy. Fame, glory, honor, wealth, beauty, intelligence, learning, bravery, love, charm, noble appearance; the qualities that give sweet joy and pleasure-joined with them you see danger and malice, infirmities and obstacles which cause grief, not to mention the loss itself of what we long for. Desire deprived of its object shuns patience, and shows, one might say, no concern for other things. Love instils its charm into everything except separation and there alone it is filled with great bitterness. If, however, you read this tale and learn the matter of its verses you will see the working of Love's bitter-sweet pangs. Such is the nature of Love, its sweetness is not without alloy. But we must turn to our story
The beginning of the story.

A certain foreign king, a proud monarch, master of much wealth, lord of many lands, of insufferable pride and arrogant bearing, had three fair and very dearly loved sons who inspired Love with their handsome appearance and their bearing: they were wondrous in every other way, and of manly courage. Their father, seeing them matched in bearing, in beauty, in build and every valor, divided his paternal affection equally among them. He wanted to see the first inherit his crown; the next he wanted as joint heir, and to the third he earnestly desired to hand over the rule of his empire. He judged each worthy of the crown and of power. His wish was not to prefer one before another. But he did not see it possible to transfer the empire to all three nor did he judge this expedient since it would bring disorder and a mighty tempest.

So he sat in royal state, summoned his sons, and with much affection addressed them: 'My children, adornment of my soul, flesh of my flesh, I wish to transfer and hand over to you my crown, my authority, my fame and my power. But my love for the three of you is equal; my feeling for each is the same. I do not know whom I should, by my preference, place first and make master of my crown. I do not want to transfer the empire to all of you; I want my crown and power not to be the subject of dispute but to last into the future and beyond. Sharing is bad and brings disorder. Just as sharing has no place in love, so it has no place in ruling an empire. Behold! Here is much money, here are troops in arms and whatever else is necessary for great deeds. Here are treasure, equipment and a mighty army. Depart, go, take much money and everything else you need for support. The one who shows great military valor, strength, intelligence and proper wisdom, the one who acts in the most kingly way, and gains a great trophy with his mighty exploits, to him shall I give the command of the empire, him shall I crown and make king in my place.' No-one was dissatisfied with their father's words or with his wishes and orders. It was with cordiality, with much affection, with goodwill and a good heart that the three immediately said farewell and set out together, with many battalions, with a mighty army, and with a vast array of arms and equipment.

And so the three set out to leave.

They went over many vast and trackless lands. Finally, to omit details, they came to a deserted region where they found a rugged and precipitous mountain which could not be scaled. The mountain reached beyond the clouds and afforded no way of ascent. It was rough and stony, dark, wild and frightening. Immediately they took counsel as to how they should proceed and what they should do. The first said, 'The mountain affords no way of ascent, so far does its height reach. You would say that its peak even reaches the heavens and that its trees stretch their branches to the same extent. So let us withdraw from this place. Let us go to some level country. Come!'

Immediately on hearing this, the second said, 'I agree. I am departing from here. A mountain higher than the clouds, a place full of rocks and stones, an unscaleable peak, trees as high as the heavens! Who could climb the height of such a peak with an army and all our baggage here, with a great host and innumerable camels? If there were people living near the mountain and this vast region, the forests here would show signs of destruction or disturbance; or some trace at least of a hunter would be visible. But the mountain is deserted of human beings.'

The third said, 'I consider such action not worthy of a man. Whatever happens to me, even if I face death itself, no mountain will prove me a coward. I shall not show fear of this place. If a mountain can defeat me, and a place is enough to make me retreat, how shall I stand in battle and play a hero's part? How shall I look our father in the eye, formidable as he is? How shall I see and confront him? Have I forgotten our father's orders and counsel, that wise counsel of his? Will a mountain and lifeless nature take away my father's royal inheritance and rob me of it? O father, royal father, you have cowardly sons if they retire before battle and flee before the fighting. Hand over your empire to another, to a man not of your race or blood, a foreigner, but at least someone who is brave. Dismiss us, sire, and do not call us your children. We have the nature of women as appears from these deeds; we are afraid of woods. I feel shame before our generals and the soldiers of our army; I feel shame before their ancestral courage. And you, royal father, when you see us all in flight, escaping from I know not what, routed, defeated—to whom will you give the kingdom? Whom will you crown first? Whatever happens, I shall not look upon my father with a coward's heart, I shall not disgrace my race, nor shall I today lose the kingship from an unmanly will or from cowardice. But our army with its equipment, its battalions and troops, our brave and costly expedition cannot climb this difficult place with its hostile mountain and thick forest. So let the army with its generals, camels, yoked oxen, its equipment and everything else today come to a halt. But let us, alone, with those arms we have, with just our horses and our reserve mounts, climb up the mountain's rocky slope like men.'

DIONYSIOS SOLOMOS

Ύμνος εις την Ελευθερίαν

Σε γνωρίζω από την κόψη
του σπαθιού την τρομερή,
σε γνωρίζω από την όψη
που με βιά μετράει την γη.
Απ' τα κόκκαλα βγαλμένη
των Ελλήνων τα ιερά,
και σαν πρώτα ανδρειωμένη,
χαίρε, ω χαίρε, Ελευθεριά![\[1\]](#)

Το όνειρο της Μαρίας

Μου φαίνεται πως πάω και ταξιδεύω
Στην ερμιά του πελάγου εις τ' όνειρό μου·
Με το κύμα, με τς ανέμους παλεύω
Μοναχή, και δεν είσαι εις το πλευρό μου·
Δε βλέπω με το μάτι όσο γυρεύω
Πάρεξ τον ουρανό στον κίνδυνό μου·
Τονέ τηράω, βόηθα, του λέω, δεν έχω
Πανί, τιμόνι, και το πέλαο τρέχω.

Κί' ό,τι τέτοια του λέω, μέσα με θάρρος

Hymn to Liberty

I shall always recognize you
by the dreadful sword you hold
as the Earth with searching vision
you survey with spirit bold
From the Greeks of old whose dying
brought to life and spirit free
now with ancient valour rising
let us hail you, oh Liberty!

Νά σου τα τρία τ' αρσενικά πετιούνται·
Του καρραβιού τα ξύλα από το βάρος
Τρίζουν τόσο που φαίνεται και σκιούνται·
Τότε προβαίνει αφεύγατος ο χάρος,
Και στριμωμένα αυτά κρυφομιλιούνται,
Κί' αφού έχουν τα κρυφά λόγια 'πωμένα,
Λάμνουν με κάτι κουπιά τσακισμένα.

Μ' ένα πικρό χαμόγελο στο στόμα
Έρχεται η κόρη εκεί και με σιμώνει·
Της τυλίζει ένα σάβανο το σώμα,
Που στον αέρα ολόασπρο φουσκώνει·

Αλλά πλια χλωμιασμένο είναι το χρώμα
Του χεριού που ομπροστά μου αντισηκώνει,
Και της τρέμει, όπως τρέμει το καλάμι,
Δείχνοντας το σταυρό στην απαλάμη.

Και βλέπω απ' το σταυρό και βγαίνει αίμα
Μαύρο μαύρο, και τρέχει ωσάν τη βρύση·
Μου δείχνει η κόρη ανήσυχο το βλέμμα,
Τάχα πως δεν μπορεί να με βοηθήση.
Όσο εκείά τα κουπιά σχίζουν το ρέμα,
Τόσο το κάνουν γύρω μου ν' αυξήση·
Συχοφέγγει αστραπή, σχίζει το σκότος,
Και της βροντής πολυβουΐζει ο κρότος.

Και τα κύματα πότε μας πηδίζουν,
Που στα νέφη σου φαίνεται πως νάσαι,
Και πότε τόσο ανέλπιστα βυθίζουν,
Που μην ανοίξη η κόλαση φοβάσαι·
Οι κουπηλάτες κατά μέ γυρίζουν,
Βλασφημούν, και μου λένε: Ανάθεμά σε.
Η θάλασσα αποπάνου μας πηδάει,
Και το καράβι σύψυχο βουλιάει.

Με χέρια και με πόδια ενώ σ' εκείνη
Την τρικυμιά, που μ' άνοιξε το μνήμα,
Τινάζομαι με βία, και δε μ' αφήνει
Να βγάλω το κεφάλι από το κύμα,
Βρίσκομαι η έρμη ανάποδα στην κλίνη,

Που άλλες φορές τη ζέσταινε το κρίμα,
Και πικρότατα κλαίω πως είναι δίχως
Το στεφάνι που μόταξες ο τοίχος.

Der Traum Marias

Mir schein in meinem Traum, ich müsste gehen
Auf eine Reise durch die Meeresweite;
Ich kämpfte mit den Wogen, mit dem Wehen
der Stürme, einsam, ohne dich zur Seite;
Wohin ich schau', kann nur den Himmel sehen,
Nur blicke auf, „Soll ich so hilflos bleiben
Und segel-, steuerlos im Meere treiben?“

Und wie ich's sage, springen aus der Leere
Meine drei Söhne in das Boot die Flächen
Von Holz, sie krachen unter ihrer Schwere
So furchtbar, dass ich glaub', sie müssten brechen;
Ohne Entrinne Charos aus dem Meere
Da steigt, und heimlich höre ich sie sprechen,
Und als ihr heimliches Gespräch zu Ende,
Greifen in morsche Ruder ihre Hände.

Da tritt das Mädchen zu mir hin, es spielt
Ein bittres Lächeln um den mund des Kindes;
Das Leichentuch, das ihren Leib umhüllet,
Spannt leuchtendweiß sich in dem Hauch des Windes;
Doch blasser noch, was ist's, das da mich fühlet

So kalt? Die ausgestreckten Hände sind es,
Zitternd, wie wenn des Schilfes Rohr sich neiget,
Und rot das Kreuz sich in der Rechten zeigt.

Seh' einen schwarzen Strom dem Kreuz entspringen,
Schwarz fließt das Blut gleichwie aus einer Quelle;
Verstört des Kindes Blicke ich mich dringen,
Als könnte es nicht wehren, dass die Welle,
Die jene Ruder heben, mich verschlingen
Wird in dem offnen Schlunde, und wie helle
Blitze sich lösen aus der dunklen Hülle,
Bricht fernes Donnerrollen in die Stille.

Einmal die Wogen uns nach oben reißen,
Wo fast den Wetterwolken sie sich einen,
Und plötzlich sie uns eine Tiefe weisen,
Wo wir das Höllentor zu sehen meinen;
Auf mich die Rudrer blicken, einen leisen
Fluch auf den Lippen, und es wollte scheinen,
Als müssten alle Wasser uns umhüllen,
Um unser Schifflein auf den Grund zu spülen.

Und wie im Strudel meine Arme, Beine
Wild um mich zappeln, mir schon ist, als stünde
Der Tod vor meinem Auge, und mir keine
Kraft bleibt, den Wogen zu entrinnen, finde
Ich arme mich verkehrt im Bett alleine,
Das sonst das warme Lager unsrer Sünde,

Bitterlich weinend, da die leere Wand ich sehe,
Es fehlt, den du versprachst, der Kranz der Ehe.

*Překlad: Dionysios Solomos, Werke, übersetzt und kommentiert von Hans-
Christian Günther, Stuttgart 2000*

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΡΟΙΔΗΣ, Η ΠΑΠΙΣΣΑ ΙΩΑΝΝΑ

EMMANUIL ROIDIS – PAREŽKA JANA

Μέρος Α΄

Από του μέσου άρχονται συνήθως οι επικοί ποιηταί· ταυτό ποιούσι και οι μυθιστοριογράφοι, όσοι τας δεκατόμους τύχας των Πόρθων και Αραμίδων παραγγέλουσιν υπομισθίω εφημερίδι να ονομάση, αριστοτελική αδεία¹, εποποιίας· έπειτα ο ήρωας, όταν εύρη ευκαιρίαν, εντός σπηλαίου ή ανακτόρου, επί ευόδους χλόης ή μαλακής κλίνης διηγείται τα προηγούμενα τη ερωμένη, επει ευνής και φιλότητος εξ έρον έντο.

Ούτω θέλει ο Λατίνος Οράτιος εν τη Ποιητική· τούτο συνιστώσι και οι βιβλιοπάλαι, οσάκις παραγγέλλουσι βιβλίον, ορίζοντες εις τον συγγραφέα το μήκος, το πλάτος και την ύλην αυτού ως του ενδύματος εις τον ράπτην. Τοιαύτη τέλος είναι η κοινή μέθοδος· αλλ' εγώ προτιμώ ν' αρχίσω από την αρχήν· ο δε αγαπών την κλασικήν αταξίαν δύναται ν' αναγνώση πρώτον τας τελευταίας του βιβλίου μου σελίδας και έπειτα τας πρώτας, μετασχηματίζων ούτω εις επικόν μυθιστόρημα την απέριττον και φιλαλήθη διήγησίν μου.

Ο μέγας Βύρων έλαβε την υπομονήν ν' ακούση τας φλυαρίας των γραίων της Σεβίλλης, ίνα μάθη αν η μήτηρ του ήρώος του Δον Ζουάν έλεγε λατινιστί το Πάτερ ημών, αν ήξευρεν Εβραϊκά και εφόρει λινούν υποκάμισον και γαλανάς κνημίδας. Επιθυμών καγώ να είπω τω αναγνώστη τουλάχιστον πώς ωνομάζετο της ηρωίδος μου ο γεννήτωρ, ανεδίφησα τους εις μέγα φύλλον λήρους των μεσαιωνίων Ηροδότων· αλλ' ούτος είναι εκεί πολώνυμος και ποκιλώνυμος, ως ο Ζευς παρά τοις ποιηταίς και ο Διάβολος παρά τοις Ινδοίς. Δαπανών έτη τινά εις παραβολάς χειρογράφων ηδυνάμην ίσως να μάθω, αν ο γεννήσας την Ιωάνναν ωνομάζετο Βιλλιβάλδος ή Βαλλαφρείδος· αλλ' αμφιβάλλω αν το κοινόν ήθελε με ανταμείψει διά τον τοιούτον κόπον μου. Ακολουθών λοιπόν το παράδειγμα των σημερινών λογίων, οίτινες φοβούνται μήπως, αν έχανον καιρόν αναγινώσκοντες, ήθελον γράψει ολιγώτερα και ούτω ζημιώσει τους τε συγχρόνους και τους μετά ταύτα, εξακολουθώ ή μάλλον άρχομαι της ιστορίας μου.

Ο ανώνυμος λοιπόν πατήρ της ηρωίδος μου ήτο Άγγλος μοναχός· εκ τίνος δε επαρχίας δεν ηδυνήθην να μάθω, μη ούσης ακόμη διηρημένης της Βρεταννίας εις κομιτάτα προς ευκολίαν των εισπρακτόρων. Κατήγετο δε εκ των Ελλήνων εκείνων αποστόλων, οίτινες εφύτευσαν τον πρώτον σταυρόν εις την χλοεράν Ιρλανδίαν, και υπήρξε μαθητής του Εριγενούς Σκώτου, όστις πρώτος εφεύρε τον τρόπον του κατασκευάζειν αρχαία χειρόγραφα, δί' ων ηπάτησε τους τότε λογίους, ως ο Σιμωνίδης τους Βερολινείους. Ταύτα μόνα διέσωσεν ημίν η ιστορία

περί του πατρός της Ιωάννας. Η δε μήτηρ αυτής εκαλείτο Γιούθα, ήτο ξανθή και έβροσκε τας χήνας Σάξωνος βαρόνου. Ούτος καταβάς την παραμονήν συμποσίου, ίνα εκλέξη την παχυτέραν, ωρέχθη και της ποιμενίδος, ην από του ορνιθώνος μετέφερεν εις τον κοιτώνα. Βαρυνθείς αυτήν μετ' ολίγον την έδωκεν εις τον οينوχόν, ο οينوχός εις τον μάγειρον και ούτος εις τον χυτροκόρον, όστις ευλαβής ων αντήλλαξε την νεάνίδα μετά του μοναχού, λαβών αντ' αυτής οδόντα του αγίου Γουτλάκου, του ζήσαντος και οσίως τελευτήσαντος εντός λάκκου τινός της Μερκίας. Ούτω εξέπεσεν η Γιούθα από της κλίνης δεσπότου εις τας αγκάλας καλογήρου, ως και σήμερα εν Αγγλία οι υψηλοί πίλοι από των κροτάφων διπλωμάτου εις την κεφαλήν επαίτου· καθότι εις τον ευνομούμενον εκείνον τόπον πολλοί μεν αποθνήσκουσι της πείνης, πολλοί δε προσβάλλουσι την αιδώ δι' έλλειψιν υποκαμίσου, αλλά πάντες γερούσιασταί και νεκροθάπται, κόμητες και ψωμοζήται φορούσι πύλον υψηλόν, όστις θεωρείται εκεί ως το παλλάδιον της συνταγματικής ισότητος.

Μέρος Β'

(...)

Η μέθη ήτο τότε η ευθηνότερα των απολαύσεων· επτά μόλις δηνάρια ετιμάτο το μέτρον του οίνου, όστις ου μόνον εις τα καπηλεία αλλά και εις τας εκκλησίας και τας οδούς και εις αυτούς τους γυναικώνας έρρεε ποταμηδόν, ουδόλως αναχαιτιζόμενος υπό των διαταγμάτων των παπών και των Συνόδων, άτινα συμπαρέσυρεν εις τον ορμητικόν αυτού ρουν, ως οι χείμαρροι τα δένδρα.

Οι ημέτεροι πανοσιώτατοι, πριν αρχίσωσι την πόσιν, έλαβον έκαστος, ως συνηθίζετο τότε, το όνομα αγγέλου τινός, ο μεν Γαβριήλ, ο δε Μιχαήλ και ο τρίτος Ρογουήλ, είτα ήρξαντο κενούντες τα κεράτινα ποτήρια εις υγείαν ουχί αλλήλων ή της πατρίδος ή των απόντων φίλων κατά την συνήθειαν των κοσμικών, αλλά της Παναγίας, του Αγ. Πέτρου και πάντων των κατοίκων του Παραδείσου. Τοιαύτα επέταττεν η ευσέβεια των χρόνων εκείνων, ήτις και αυτήν την μέθην καθίστα θεάρεστον έργον.

Εν τούτοις η νυξ επροχώρει, ο στραβουλάριος² είχεν αποκοιμηθή, το έλαιον της λυχνίας και ο οίνος της λαγήνου εξηντλούντο και μόνη η έξαψις των ρασοφόρων προέβαινεν αυξάνουσα ανά παν ποτήριον. Οι οφθαλμοί αυτών εσπινθηροβόλουν ως οι του Χάρωνος, εκ δε του στόματος εξήρχοντο άναρθροι μόνον ήχοι, βλασφημίας και επικλήσεις εις την Παρθένον, τροπάρια και άσματα βακχικά. Εν ενί λόγω ήσαν και οι τρεις οينوβαρείς ως ο Βύρων, ότε εσκέπτετο περί αθανασίας ψυχής ή ο Αγ. Αβιτος, ότε εστιχούργει τους έρωτας της Εύας.

Η Ιωάννα, γνωρίζουσα ότι ακόλαστος οίνος και υβριστικόν μέθη, ως έγγραφεν ο Σολομών καταφερόμενος κατά της ακολασίας εν μέσω τριακοσίων γυναικών και επτακοσίων παλλακίδων, απεσύρθη ησύχως εις την σκοτεινότεραν του θαλάμου γωνίαν· αλλ' ουδ' εκεί εύρεν επί πολύ ησυχίαν· καθότι οι καλοί πατέρες αφού εκόρεσαν την πείναν και την δίψαν, ησθάνθησαν την ανάγκην να ευχαριστήσωσι και την έκτην εκείνην αίσθησιν, δι' ην δεν εύρον ακόμη όνομα οι φυσιολόγοι, οι δε αιδήμονες χρονογράφοι ωνόμαζον αυτήν όρεξιν ωμού κρέατος.

Διό λαβόντες, κατά την καλογηρικήν συνήθειαν, το άκρον του ράσου μεταξύ των οδόντων ώρμησαν κατά της πολυπαθούς ημών ηρωίδος.

Μη βιασθής να ερυθριάσης σεμνή μου αναγνώστρια· ο σιδηρούς κάλαμος διά του οποίου γράφω την αληθή ταύτην ιστορίαν είναι αγγλικής κατασκευής, εκ των εργοστασίων του Σμιθ, και ως εκ τούτου σεμνός ως αι ξανθαί εκείναι Αγγλίδες, αίτινες, ίνα μη ρυπάνωσι την παρθενικήν αυτών εσθήτα υψούσι αυτήν μέχρι μέσης κνήμης, δεικνύουσαι εις τους διαβάτας πλατείς πόδας εντός διπάτων σανδαλίων· ώστε ουδείς κίνδυνος ν' ακούσης παρ' εμού όσα

παρθένω λέγειν ου καλόν3.

Η Ιωάννα διωκομένη υπό των τριών μοναχών έτρεχε περί τον θάλαμον, υπερπηδώσα τραπέζας και καθίσματα, και ότε μεν πινάκιον, ότε δε ρητόν της Γραφής εκσφενδονίζουσα κατ' αυτών. Αλλ' η ιερά αυτής ευγλωττία και τα σκεύη της τραπέζης συνετρίβοντο ματαίως κατά των μεθύσων εκείνων, ως τα κύματα κατά των βράχων. Ήδη δε ήπλονον επ' αυτής τας χείρας, ότε διακρίνασα επί της κλίνης τα περιέχοντα τα λείψανα των αγίων κιβώτια κατέφυγεν όπισθεν αυτών, ως ο Αίας όπισθεν της ασπίδος. Οι πανοσιώτατοι οπισθοδρόμησαν εν αρχή έμπροσθεν του ιερού εκείνου προπυργίου, ως οι λύκοι προ των πυρών, δι' ων προφυλάσσουσιν οι ποιμένες τας μάνδρας· αλλά μετ' ου πολύ, λησμονήσαντες τον προς τα άγια εκείνα λείψανα σεβασμόν, εχύθησαν κατά της κλίνης, εφ' ης η δύστηνος νεάνις έτρεμεν ως κορυδαλός υπό το δίκτυον του κυνηγού.

Η σύγκρουσις ενταύθα υπήρξεν τοσοούτω σφοδρά, ώστε κατέπεσεν η κλίνη και μετ' αυτής αι θήκαι των αγίων, ων τα μαρτυρικά οστά κατεκυλίσθησαν επί του εδάφους. Ενθυμηθείσα τότε η Ιωάννα ότι διά σιαγόνος όνου επάταξεν ο Σαμφών χιλίους Φιλισταίους, εδεήθη του Υψίστου, ίνα κραταιώση την δεξιάν της, είτα δε δραξαμένη κακείνη μιας κνήμης του Αγ. Μαρκελλίνου ήρξατο δι' αυτής να κτυπά τους ασελγείς αυτής διώκτας. Αλλά τα κόκκαλα αυτών ήσαν, φαίνεται, σκληρότερα των του Αγίου, ώστε μετ' ου πολύ εθραύσθη το όπλον και εξηντλήθησαν αι δυνάμεις της σεμνής ημών ηρωίδος, ήτις μετά πεισματώδη αντίστασιν κατέπεσε τέλος επί του πεδίου της μάχης και κλείσασα τους οφθαλμούς υπετάγη εις το πεπρωμένον.

Αλλ' εν ουρανώ υπήρχον τότε Άγιοι και Άγιοι υπέρ των εν κινδύνω παρθένων θαυματουργούντες. Καθ' ην στιγμήν ο πανοσιώτατος Ραλήγος, όστις ως πρεσβύτερος απήλαυσε των πρωτείων, έκυπτεν επί την Ιωάνναν, ενώ η δυσώδης και οινωμένη αυτού πνοή εμόλυνεν ήδη το ωχρόν πρόσωπον της κορασίδος, τεράστιος αίφνης μεταμόρφωσις! ανήκουστον θαύμα έκαμεν αυτόν να οπισθοδρομήση μετά τρόμου. Ούτε εις δένδρον, ως η Δάφνη, είχε μεταμορφωθή η Ιωάννα, ούτε εις περιστεράν, ως η Αγ. Γερτρούδη, ή εις σκωληκόβρωτον σκελετόν, ως η Βασίνη εις τας αγκάλας του Δομ Ρουπέρτου, αλλ' εκ της παρθενικής αυτής επιδερμίδος εφύτρωσεν αιφνιδίως γενειάς μακρά, πυκνή και δασεία, ως η επισκιάζουσα τα πρόσωπα των Βυζαντινών αγίων. Ούτω έσωζε τότε η Παναγία τας παρθένους, οσάκις εστενοχωρούντο υπό βαναύσων καλογήρων,

επαγρυπνούσα κατά τον Αγ. Ιερώνυμον ως ζηλότυπος πενθερά επί της τιμής των συζύγων του υιού της.

Epičtí básníci začínají vždycky od prostředka. Stejně si počínají i romanopisci, ti, co si myslí, že si za svá desetisvazková vyprávění vyslouží titul epika v próze. Pak jejich hrdina, jakmile najde vhodnou příležitost, vypravuje své milence v jeskyni či v paláci, na voňavém trávníku či v posteli to předcházející, když se v loži podle chuti lásky nasýtí.

Toto je obvyklá metoda, kterou kritikové doporučují. Ale já, přítel pořádku, dám přednost metodě cyklických básníků nebo prokurátorů. Ti začínají životopis svého hrdiny nebo zločince od kolébky a sledují všechny jeho kroky chronologicky až k nesmrtelnosti nebo na šibenici. Začnu tedy od začátku. Kdo však má rád klasický nepořádek, ať čte nejprve poslední a potom první stránky mé knihy a promění si tak jednoduše mé prosté a pravdivé vyprávění v epický román.

Veliký Byron trpělivě naslouchal klábosení sevillských babek, aby se dověděl, jestli matka jeho hrdiny Dona Juana odříkávala Otčenáš latinsky, zda uměla hebrejsky a jestli nosila lněnou košili a modré punčochy. A já pročetl zas celé folianty žvástů středověkých Herodotů ve snaze říci čtenáři ne-li všechno, tedy alespoň to, jak se jmenoval otec mé hrdinky. Objevuje se v nich pod tolika různými jmény a přízvisky, jako Zeus u básníků a ďábel u Inků. Kdybych byl utratil několik let na porovnávání rukopisů, bylo by se mi snad podařilo zjistit, zda ten, kdo zrodil Janu, se jmenoval Willibald či Walafried. Pochybuji však, že by čtenáři náležitě ocenili tuto mou námahu. Následuji proto příkladu dnešních učenců, kteří se obávají, že by je předběžná studia připravila o spoustu času, takže by toho napsali méně a poškodili by tak své vrstevníky i potomky. Pokračuji tedy hned, nebo lépe, začínám své vyprávění.

Bezejmenný otec mé hrdinky byl anglický mnich. Z které provincie pocházel, nepodařilo se mi zjistit, protože tehdy Velká Británie nebyla ještě pro pohodlí pánů berních rozdělena na hrabství. Pocházel však od těch řeckých apoštolů, kteří v travnatém Irsku vztyčili první kříž. Byl žákem Scota Erigena, jenž první vynalezl způsob, jak vyrábět staré rukopisy, čímž podváděl tehdejší učence, jako Simonides Berlínany své doby. To je vše, co nám zachovala historie o Janině otci.

Její matka se jmenovala Judita. Byla světlovlasá a pásala husy u jednoho saského barona. Pan baron si jednoho dne zašel vybrat tu nejtlustší husu pro zítřejší hostinu. Dostal však chuť i na pasačku a odvedl si ji z kurníku rovnou do ložnice. Když se jí zakrátko nasytil, předal ji číšníkovi, číšník kuchaři, ten kuchtíkovi, jenž byl náramně pobožný a vyměnil holku s nějakým mnichem za zub svatého Gutlacha, který žil a zbožně skončil v jakési díře v Mercii. Takový byl zas osud Judity. Z panské postele dostala se nakonec do náruče mnicha, tak jako ještě dnes v Anglii putují vysoké cylindry z lebky diplomata na hlavu žebráka.

[...]

Opilství bylo tenkrát z nejlacinějších vyražení. Vždyť máz vína stál sotva sedm denárů. A tak se potom nedivte, že víno teklo proudem nejen v krčmách, ale i v kostelích, na ulicích, dokonce i v ženských komnatách, a nedalo se zastavit žádnými nařízeními papežů a synodů. Ba naopak. Jeho prudký proud odnesl nakonec i tyto výnosy, jako divoký příval strhne i mohutné stromy.

Naši bohobojní otcové, dřív než se pustili do pití, přijali každý podle tehdejšího zvyku jméno nějakého anděla, ten Gabriela, druhý Michaela a třetí Rafaela. Pak počali prázdnit poháry z volských rohů, a to ne na zdraví jeden druhého nebo na zdraví vlasti či nepřítomných přátel, jak je světským zvykem, ale na zdraví Panny Marie, svatého Petra a všech svatých obyvatel nebes. Tak to za oněch časů kázala zbožnost, která i obžerství povýšila na skutek bohulibý.

Noc utíkala, hospodský usnul, oleje v lampě a vína ve džbáně ubývalo a jenom žár mužů v kutnách pohár od poháru stoupal. Oči jim jiskřily jako Charónovi, z úst jim vycházely už jen neclánkované zvuky, kletby, nadávky a zase prosby k Panně Marii, dokonce zpívali i žalmy a pijácké písně – všechno dohromady. Jana dobře věděla, že „víno činí člověka bezuzdným a opilství drzým“, jak se vyjádřil kdysi Šalamoun o prostopášnosti, jsa obklopen třemi sty ženami a sedmi sty nevěstkami. A tak se potichu uchýlila do nejtemnějšího koutu světnice. Nenašla tam však nadlouho klid. Když naši dobří otcové ukojili hlad i žízeň, pocítili nutnost ukojit i ten šestý smysl, pro nějž fyziologové nenašli ještě jméno a jež cudní historikové nazývají „chutí na syrové maso“. Proto stiskli okraj kutny mezi zuby, jak to měli mnichové v těch případech ve zvyku, a vrhli se společně na ubohou dívku.

Nespěchej s červenáním, má stydlivá čtenářko! Ocelové pero, jímž píše tuto pravdivou historii, je výrobkem ryze anglickým – z továrny páně Smithovy – a jako takové je cudné, jako ty světlovlase Angličanky, které si vyhrnují až do poloviny lýtek své panenské šaty, aby si je neušpinily, a ukazují přitom mimojdoucím svá široká chodidla na dvojnásobných podešvích. Jak tedy vidíš, nehrozí žádné nebezpečí, že uslyšíš ode mne, co Nesluší se svěřovati panně...¹

Jana, pronásledována třemi mnichy, pobíhala po světnici sem a tam. Přeskakovala stoly a židle a házela po svých pronásledovatelích jak jídelní mísy, tak i výroky z Písma. Žel, její výmluvnost i stolní náčiní se rozbíjely o opilce bez účinku, jako vlny o skály. Už už po ní vztahovali ruce, když si všimla na posteli truhel s ostatky svatých a plna strachu se za ně schovala. Bohobojní otcové zpočátku před touto svatou hradbou couvli jako vlci před plápolajícími hranicemi, jimiž pastýři chrání proti nim svá stáda. Když však za chvíli na úctu před svatými ostatky zapomněli, vrhli se mniši na postel, na níž se ubohé děvče třásl jako skřivánek lapený v lovcově

¹ Euripides: Orestes, ver-26.

síti. Náraz to byl tak prudký, že se postel zřítla. S ní spadly i truhly s mučedníky a svaté kosti se rozkutálely po zemi.

Jana si vzpomněla, že kdysi Samson pobil osličí čelisti na tisíc Filištínských.

Pomodlila se proto honem k Nejvyššímu, aby jí posílil pravou ruku, popadla holeň svatého Marcelina a začala jí bít své chlípné pronásledovatele. Ale jejich kosti byly, zdá se, pevnější než hnáty svatých, takže se tato zbraň Janě zanedlouho polámala a síly naší cudné hrdinky se vyčerpaly. A Jana po tvrdošijném odporu nakonec na bitevním poli klesla, zavřela oči a odevzdala se osudu.

Ale tenkrát byli v nebi svatí a svaté, kteří činili zázraky pro panny, jež se ocitly v nebezpečí. V okamžiku, kdy zbožný Raleigh jako nejstarší použil práva na prvenství a skláněl se již k Janě a jeho smradlavý, vínem páchnoucí dech zamořoval blednoucí dívčinu tvář, došlo náhle k podivuhodné proměně, k neslýchanému zázraku, který na mnicha tak zapůsobil, že zděšeně couvl. Jana se neproměnila ve strom jako Dafné, ani v holubici jako svatá Gertruda, ani v červy ožranou kostru jako svatá Vasina v náručí Dona Roberta, ale z její panenské tváře vypučely náhle dlouhé, husté vousy podobné těm, jaké kryjí obličej byzantských svatých.

Tak tedy zachraňovala Panna Marie nevinné panny, kdykoliv je obtěžovali nějací nestoudní mnichové.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΒΑΦΗΣ

KONSTANTINOS KAVAFIS

Překlad: Konstantinos Kavafis, Dokonané je, přel. Pavol Janík a Ivan Gavora, Bratislava 1989.

Γκρίζα

Κυττάζοντας ένα σπάλλιο μισό γκρίζο
θυμήθηκα δυο ωραία γκρίζα μάτια
που είδα· θάναι είκοσι χρόνια πριν

.....

Για έναν μήνα αγαπηθήκαμε.
Έπειτα έφυγε, θαρρώ στην Σμύρνη,
για να εργασθεί εκεί, και πια δεν ιδωθήκαμε.

Θ' ασχήμισαν — αν ζει — τα γκρίζα μάτια·
θα χάλασε τ' ωραίο πρόσωπο.

Μνήμη μου, φύλαξέ τα συ ως ήσαν.
Και, μνήμη, ό,τι μπορείς από τον έρωτά μου αυτόν,
ό,τι μπορείς φέρε με πίσω απόψι.

Sivé oči

Sivastý opál
mi pripomenul tie dve uhrančivé sivé oči,
ktoré som zazrel azda pred dvadsiatimi rokmi.

.....

Naša láska trvala vari mesiac.
Potom odišiel za prácou do Smyrny
a odvtedy sem sa nevideli.
Akiste pohasli, akže vôbec ešte sú, tie sivé oči,
pominula krása tej ľúbeznej tváre.
Ó, pamäť, zachovaj mi ich také, aké boli vtedy,
ó, pamäť, zachovaj miz tej lásky, koľko sa len dá.
Prinavráť mi z nej,

koľko je v tvojich silách.

Από υαλί χρωματιστό

Πολύ με συγκινεί μια λεπτομέρεια
στην στέψιν, εν Βλαχέρναις, του Ιωάννη Καντακουζηνού
και της Ειρήνης Ανδρονίκου Ασάν.
Όπως δεν είχαν παρά λίγους πολυτίμους λίθους
(του ταλαιπώρου κράτους μας ήταν μεγάλ' η πτώχεια)
φόρεσαν τεχνητούς. Ένα σωρό κομμάτια από υαλί,
κόκκινα, πράσινα ή γαλάζια. Τίποτε
το ταπεινόν ή το αναξιοπρεπές
δεν έχουν κατ' εμέ τα κομματάκια αυτά
από υαλί χρωματιστό. Μοιάζουνε τουναντίον
σαν μια διαμαρτυρία θλιβερή
κατά της άδικης κακομοιριάς των στεφομένων.
Είναι τα σύμβολα του τι ήρμοζε να έχουν,
του τι εξ άπαντος ήταν ορθόν να έχουν
στην στέψι των ένας Κυρ Ιωάννης Καντακουζηνός,
μια Κυρία Ειρήνη Ανδρονίκου Ασάν.

Zo sklíčok

Dušu mi prudko rozochvieva
mihotavý svit drobných trblietok
na slávnosti v Blachernách,
keď korunovali Joannisa Kantakuzenosa
a Irenu, dcéru Andronika Asana.
Bieda našej ťažko skúšanej krajiny
bola nesmierna,
a tak jej panovníkov zaodeli do rúch
zdobených tisícami
brúsených sklíčok
červených ako rubíny
zelených ako smaragdy
a belasých ako azurity.
Nevidím potupu ani urážku
v týchto pestrofarebných kúskoch skla.
Sú skôr žalostným odporom
proti krivde a núdzi.
Znakom toho, čo nevlastní

v tento veľkolepý deň
Joannis Kantakuzenos
a Irena, dcéra Andronika Asana.

Περιμένοντας τους Βαρβάρους

— Τι περιμένουμε στην αγορά συναθροισμένοι;

Είναι οι βάρβαροι να φθάσουν σήμερα.

— Γιατί μέσα στην Σύγκλητο μια τέτοια απραξία;
Τι κάθοντ' οι Συγκλητικοί και δεν νομοθετούνε;

Γιατί οι βάρβαροι θα φθάσουν σήμερα.
Τι νόμους πια θα κάμουν οι Συγκλητικοί;
Οι βάρβαροι σαν έλθουν θα νομοθετήσουν.

— Γιατί ο αυτοκράτωρ μας τόσο πρωί σηκώθη,
και κάθεται στις πόλεως την πιο μεγάλη πύλη
στον θρόνο επάνω, επίσημος, φορώντας την κορώνα;

Γιατί οι βάρβαροι θα φθάσουν σήμερα.
Κι ο αυτοκράτωρ περιμένει να δεχθεί
τον αρχηγό τους. Μάλιστα ετοίμασε
για να τον δώσει μια περγαμνή. Εκεί
τον έγραψε τίτλους πολλούς κι ονόματα.

— Γιατί οι δυο μας ύπατοι κ' οι πραιότερες εβγήκαν
σήμερα με τες κόκκινες, τες κεντημένες τόγες·
γιατί βραχιόλια φόρεσαν με τόσους αμεθύστους,
και δαχτυλίδια με λαμπρά, γυαλιστερά σμαράγδια·
γιατί να πιάσουν σήμερα πολύτιμα μπαστούνια
μ' ασήμια και μαλάματα έκτακτα σκαλιγμένα;

Γιατί οι βάρβαροι θα φθάσουν σήμερα·
και τέτοια πράγματα θαμπώνουν τους βαρβάρους.

— Γιατί κ' οι άξιοι ρήτορες δεν έρχονται σαν πάντα
να βγάλουνε τους λόγους τους, να πούνε τα δικά τους;

Γιατί οι βάρβαροι θα φθάσουν σήμερα·
κι αυτοί βαρουντ' ευφράδειες και δημηγορίες.

— Γιατί ν' αρχίσει μονομιás αυτή η ανησυχία
κ' η σύγχυσις. (Τα πρόσωπα τι σοβαρά που έγιναν).
Γιατί αδειάζουν γρήγορα οι δρόμοι κ' η πλατέες,
κι όλοι γυρνούν στα σπίτια τους πολύ συλλογισμένοι;

Γιατί ενύχτωσε κ' οι βάρβαροι δεν ήλθαν.
Και μερικοί έφθασαν απ' τα σύνορα,
και είπανε πως βάρβαροι πια δεν υπάρχουν.

—

Και τώρα τι θα γένουμε χωρίς βαρβάρους.
Οι άνθρωποι αυτοί ήσαν μια κάποια λύσις.

Čakanie na barbarov

— Na čo čakáme toľkí na tomto námestí?
— Dnes sem vtrhnú barbari.
— Z akého dôvodu v senáte vládne ľahostajnosť?
Prečo senátori iba sedia a nevynášajú zákony?
— Lebo dnes k nám vpadnú barbari.
Akéže zákony by ešte mohli vyniesť senátori?
Až dorazia barbari, sami budú zákonodárcami.

— Čo primälo cisára vstať dnes tak skoro ráno
a sadnúť si pri hlavnej mestskej bráne
na vysoký trón
v slávnostnom rúchu,
s korunou na hlave?
— Nájazd barbarov.
Panovník mieni prijať ich náčelníka
so všetkými poctami
a odovzdať mu aj pamätnú listinu.
Napísal na ňu všetky svoje tituly amená.

— Pri akej príležitosti vyšli do ulíc
obaja konzuli a prétori
v bohato vyšívaných tógach,

s náramkami posiatymi ametystami,
prsteňmi s trlblietavými smaragdami
a s drahocennými palicami
zdobenými tepaným striebrom a zlatom?

– Na mesto sa rútia barbari
a takáto nádhera ich oslňuje.

– Kam sa podeli naši zdatní rečníci
a ich skvelé prejavy?

– Blížia sa barbari
a tých dovádzajú do zúrivosti
duchaplné rečičky
a verejné vyhlásenia.

– Ako to, že v istom okamihu odrazu všetci zväžneli
a všade zavládlo náhlenie a zmätok?

Čo vyvolalo bezhlavé vyprázdňovanie ulíc a námestí?

Prečo sa ľudia so zarmútenými tvármi rozchádzajú po domovoch?

– Pretože nastala noc a barbarov nikde.

Od hraníc pribehli poslovia a hlásia,
že barbari odtiahli.

Ale čo bude teraz s nami bez barbarov?

Títo ľudia boli pre nás vlastne akýmsi riešením.

Che fece il gran rifiuto

Σε μερικούς ανθρώπους έρχεται μια μέρα
που πρέπει το μεγάλο Ναι ή το μεγάλο το Όχι
να πούνε. Φανερώνεται αμέσως όποιος τόχει
έτοιμο μέσα του το Ναι, και λέγοντάς το πέρα

πηγαίνει στην τιμή και στην πεποίθησί του.
Ο αρνηθείς δεν μετανοιώνει. Αν ρωτιούνταν πάλι,
όχι θα ξαναέλεγε. Κι όμως τον καταβάλλει
εκείνο τ' όχι — το σωστό — εις όλην την ζωή του.

Che fece ... il gran rifiuto

Mnohým svitne deň,

keď musia povedať
svoje veľké áno alebo nie.
Viacerí majú naporúdzi súhlas,
po ktorom pokračujú ďalej
spokojní sami so sebou.
Ale ten, čo poprie, neofutuje,
a ak by sa ho znova spýtali,
zasa odmietne.
A pritom to osudové,
nevyhnutné a jedine správne nie
ho stíha do posledného dychu.

Τα Παράθυρα

Σ' αυτές τες σκοτεινές κάμαρες, που περνώ
μέρες βαρύνες, επάνω κάτω τριγυρνώ
για νάβρω τα παράθυρα. — Όταν ανοίξει
ένα παράθυρο θάναι παρηγορία. —
Μα τα παράθυρα δεν βρίσκονται, ή δεν μπορώ
να τάβρω. Και καλλίτερα ίσως να μην τα βρω.
Ίσως το φως θάναι μια νέα τυραννία.
Ποιος ξέρει τι καινούρια πράγματα θα δείξει.

Okná

V týchto pochmúrnych izbách,
v ktorých prežívam ťažké dni,
blúdím v nádeji, že nájdem okno.
Otvoriť ho je mojou útechou.
Okien však niet,
alebo ich neviem nájsť.
A to je asi moje šťastie.
Svetlo by bolo pre mňa akiste utrpením
a ktovie,
čo by som v ňom uzrel.

ΝΙΚΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ, Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΞΑΝΑΣΤΑΥΡΩΝΕΤΑΙ

ΝΙΚΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ, KRISTUS ZNOVU UKŘIŽOVANÝ

Να 'ταν μονάχα οι δυό τους, θα χύνουνταν απάνω του ο παπα-Γρηγόρης και θα τον έπιανε από το καρύδι του λαιμού να τον πνίξει· μα τώρα τι να κάμει; ανακρατήθηκε. Όμως δεν μπορούσε και περισσότερο να σωπαίνει· όλοι είχαν στυλωμένα απάνω του τα μάτια και περίμεναν. Άνοιξε το στόμα:

Άκουσε, γέροντα... είπε.

Ακούω, αποκρίθηκε ο παπα-Φώτης κι έσφιξε το βαρύ Ευαγγέλιο στις φούχτες του, σα να' θελε να του το σφεντονίσει.

Δεν είχε ακόμα σκαρφιστεί καλά καλά στο νου του ο παπα-Γρηγόρης τι θα 'λεγε· μα ίσια ίσια τη στιγμή εκείνη που το χρειάζονταν, έγινε το θάμα που περίμενε· άγρια κραυγή ακούστηκε, κι η αρχοντοπούλα η Δεσποινιώ ξαπλώθηκε χάμω ξερή. Έτρεξε ο λαός να τη σηκώσει, μα πισωδρόμησε τρομαγμένος: πράσινη, πρησμένα τα πόδια της, τούμπανο η κοιλιά της και τα χείλια της ολόμπλαβα. Σήκωσε ο παπα-Γρηγόρης τα χέρια του στον ουρανό:

Παιδιά μου, φώναξε και με βιάς κυβερνούσε τη χαρά του· ο Θεός στη φοβερή τούτη στιγμή έδωκε την απόκριση. Κοιτάχτε τη γυναίκα αυτή, σκύφτε, κοιτάχτε την καλά: την πρησμένη κοιλιά, τα φουσκωμένα πόδια, το πρόσωπο της που πρασίνισε – χολέρα!

Πισωδρόμησε ο λαός με τρόμο.

Χολέρα! Ξαναφώναξε ο παπα-Γρηγόρης. Τούτοι οι ξενομπάτες κουβαλούν στο χωριό μας το μεγάλο θανατικό, χαθήκαμε! Δέστε κόμπο την καρδιά σας, συλλογιστείτε τα παιδιά σας, τις γυναίκες σας, το χωριό! Δεν παίρνω απόφαση εγώ· πήρε ο Θεός. Απόκριση ήθελε ο γέροντας, να τη!

Είπε, κι έδειξε στη μέση της πλατείας την πεθαμένη.

Ο παπα-Φώτης έσφιξε το Ευαγγέλιο στο στήθος του, τα χέρια του έτρεμαν.

Πήδηξε μια δρασκελιά κατά τον παπα-Γρηγόρη, έκαμε να μιλήσει, δεν μπόρεσε· πνίγουνταν.

Ο καπετάνιος απάνω στο μπαλκόνι σηκώθηκε σκουντουφλώντας, βούτηξε πάλι την πετσέτα του στον κουβά, είχε ξανανεβεί το αίμα στο κεφάλι του, καίγουνταν. Την τύλιξε σφιχτά γύρα από το κούτελό του, συνήφερε. Τα νερά έτρεχαν στα μαραμένα μάγουλά του, στο σπανό πιγούνι, στο άτριχο αρμυροδαρμένο στήθος του.

Τον τραγογένη, τον ταυραμπά, μουρμούρισε, κι η γλώσσα του μπερδεύουνταν καταμέθυστη. Πάει, τούμπαρα τον κακομοίρη τον ξένο παπά! Χολέρα, λέει...

Φτού σου, θεομπαίχτη! Μα δε θα σου περάσει, όχι! Θα κατέβω τις σκάλες, θα φωνάξω: «Ψεύτη! Ψεύτη!» Προύχοντας είμαι κι εγώ, κρατώ κι εγώ το τιμόνι του χωριού, έχω κι εγώ λόγο να πω, θα μιλήσω.

Είπε, σηκώθηκε τρεκλίζοντας, τράβηξε στραβοκονιάζοντας κατά την πόρτα· έδωσε μια, την άνοιξε. Στάθηκε μια στιγμή στο απανωσκάλι. Το σπίτι σκαμπανέβαινε δαιμονισμένο, φουρτούνα μεγάλη, το αναμμένο λυχνάρι, τα τουφέκια στους τοίχους, τα γιαταγάνια, τα κόκκινα φέσια κι ο σείιζης που κοιμόταν κουλουριασμένος στο κατώφλι, στρουφογύριζαν μαζί με το σπίτι και σκουντρούσαν. Πιάστηκε από τα κάγκελα της σκάλας, άπλωσε το πόδι του, σαν να' χε φτέρουγες του φάνηκε, τα σκαλοπάτια ανέβαιναν, κατέβαιναν μοναχά τους, σαν κύματα, πάτησε στον αγέρα, κατρακύλησε τις σκάλες με το κεφάλι μπροστά, βρόντηξε το κονάκι.

Ο Αγάς πετάχτηκε από τον ύπνο.

Ε, καπετάνιο, σκλήριξε, ποιός, μωρέ, γκρεμίστηκε;

Σκοτάδι, άπλωσε τα χέρια, έψαξε στο μπαλκόνι, κανέννας. Έκαμε να σηκωθεί, ξανακύλησε στη μαξιλάρα, δίπλα στο Γιουσουφάκι, που είχε αποκοιμηθεί με τη μαστίχα στο στόμα. Άπλωσε τη χερούκλα του ο Αγάς, έψαξε το ζεστό μυρωδάτο κορμί, χαμογέλασε.

Γιουσουφάκι μου, είπε τρυφερά. Γιουσουφάκι μου, κοιμάσαι;

Ακούμπησε το κεφάλι στο αφράτο στήθος κι έκλεισε πάλι τα μάτια, ευτυχισμένος.

Ακούστηκε η φωνή του παπα-Γρηγόρη, ήσυχη τώρα, όλο γλύκα:

Γέροντά μου, μας στόρησες τα πάθη σας, η καρδιά μας ράισε. Είδες, όλους μας πήραν τα δάκρυα. Είχαμε ανοίξει την αγκαλιά μας να σας δεχθούμε, μα τη στιγμή εκείνη ο Θεός μας λυπήθηκε κι έπεψε το τρομερό σημάδι. Θανατικό κουβαλάτε, αδερφοί μου, πηγαίνετε στην ευκή του Θεού, μην κάψετε το χωριό μας!

Είπε, και θρήνος σηκώθηκε από την προσφυγιά, οι γυναίκες άρχισαν να δέρονονται και να σκληρίζουν, οι άντρες κοίταζαν τον παπά τους ανταρεμένοι. Κι οι Λυκοβρυσιώτες κυριεύτηκαν από τρόμο και θωρούσαν ανατριχιάζοντας το ξυλιασμένο κουφάρι στην καρδιά του χωριού τους.

Να φύγουν! να φύγουν! ακούστηκαν ολούθε φωνές, να φύγουν!

Φέρτε ασβέστη, ρίχτε στη χολεριασμένη να μη μολευτεί ο αγέρας! σκλήρισε ένας γέρος.

Μη φοβάστε, αδέρφια! φώναξε ο παπα-Φώτης, δεν είναι αλήθεια, μην τον ακούτε! Δεν κουβαλούμε το θανατικό, πεινούμε! Κι η γυναίκα τούτη πέθανε από πείνα – τ' ορκίζουμε!

Στράφηκε στον παπα-Γρηγόρη.

Παπά με τη γεμάτη κοιλιά, μούγκρισε, παπά με τα διπλά προγούλια, ο Θεός που 'ναι από πάνω και μας ακούει ας σε συχωρέσει, γιατί εγώ δεν μπορώ. Το κρίμα στο λαιμό σου!

Πηγαίνετε στην ευκή του Θεού! φώναξε ένας γέρος Λυκοβρυσιώτης· έχω παιδιά, έχω αγγόνια, Μη μας κάψετε!

Τρόμος άρχισε να κυριεύει τους χωριανούς, η καρδιά τους πέτρωσε, κουνούσαν τα χέρια, φώναζαν:

Να φύγετε! Να φύγετε!

Φωνή λαού, φωνή Θεού! είπε ο παπα-Γρηγόρης σταυρώνοντας τα χέρια.

Πηγαίνετε στο καλό!

Το κρίμα στο λαιμό σας! φώναξε ο παπάς, φεύγουμε! Σηκωθείτε, παιδιά μου, κουράγιο, δε μας θένε, δεν τους θέμε κι εμείς· η γης είναι μεγάλη, πάμε παραπέρα!

Překlad: Nikos Kazantzakis, Kristus znovu ukřižovaný, Praha 1966, přel. (z francouzštiny) Eva Outratová.

Kdyby byli bývali sami, tváří v tvář, byl by se otec Grigoris na něho vrhl a chytil ho za hrdlo, aby ho zardousil; co však mohl dělat v situaci, v jaké byl? Ovládl se. Avšak déle už mlčet nesměl; všichni čekali se zraky na něho upřenými. Konečně otevřel ústa:

„Poslyš, otče...“

„Poslouchám,“ odpověděl otec Fotis, svíraje v rukou evangelium, jako by je chtěl hodit otci Grigorisovi do tváře.

Otec Grigoris ještě neměl přesně rozmyšleno, jak odpoví. Ale právě v okamžiku, kdy to nejvíc potřeboval, zázrak, na který čekal, se udál. Ozval se přidušený výkřik: mladá Despinio se zhroutila mrtvá. Ti, kdo byli nablízku, se k ní vrhli, ale zděšeně ucouvli: byla zelená v obličejí, rty měla modré, nohy oteklé, břicho nadmuté jako měch.

Otec Grigoris zvedl ruce k nebi:

„Děti moje,“ zvolal se stěží potlačovanou radostí, „v tomto slavnostním okamžiku Bůh sám odpověděl. Pohleďte na tuto ženu: podívejte se dobře; má nadmuté břicho, oteklé nohy, obličej zelený. Je to cholera!“

Zástup zděšeně ustoupil.

„Ano, cholera,“ pokračoval otec Grigoris. „Tito cizinci přinášejí do naší vesnice nejstrašnější metlu. Jsme ztraceni! Zatvrdte svá srdce! Pomyslete na své děti, na své ženy, na svou vesnici! Nerozhoduji já: sám Bůh rozhodl. Pop mě žádal o odpověď: tu je!“

Při těchto slovech ukázal na mrtvolu, ležící uprostřed návsi.

Otec Fotis přitiskl evangelium k prsům; ruce se mu třásly. Skokem byl u otce Grigoris a chtěl odpovědět, ale nemohl ze sebe vyrazit ani slovo. Dusil se rozhořčením.

Na balkóně kapitán vrávoravě vstal. Ještě jednou ponořil ručník do umyvadla. Krev se mu opět vehnala do hlavy; měl čelo v ohni. Obalil si skráně ručníkem a pevně jej utáhl. Voda mu stékala po vráscitých tvářích, po bezvousé bradě, po prsou ošlehaných mořským vzduchem. Trochu se vzpamatoval.

„Ech, ty stará kozi brado! Ty dědku popská!“ mumlal rozplizlým hlasem. „Už to tu je! Už ho doběhl, toho cizího popa! Že prý je to cholera. Nestydíš se, lumpe? Ale tohle ti neprojde, to ne! Půjdu dolů a zařvu: ‚Lháři, lháři! Jsem jedním ze starších a já, kormidlo vesnice, do toho mám taky co mluvit, a budu mluvit!‘“

Kapitán vrávorál ke dveřím. Kopnutím je otevřel. Na chvíli se zastavil na kraji schodů. Celý dům se kymácel v ďábelském rytmu: byla veliká bouře. Lampa nad schody, pušky zavěšené na zdech, jatagany, červené fezy, spící strážný schoulený na prahu, všechno to vířilo současně s celým domem v pekelném reji. Kapitán se chytil zábradlí a jednou nohou vykročil; zdálo se mu, že má křídla; schody stoupaly a klesaly samy od sebe jako vlny. Položil nohu do prázdna a po hlavě sletěl ze schodů. Celý dům se otřásl hromovým rachotem.

Aga se posadil, surově vytržen ze spánku:

„Hej, kapitáne, kdo to sletěl?“

Ve tmě natáhl ruce a hmatal kolem sebe – nikdo. Chtěl vstát, ale dopadl opět na polštář vedle malého Jusufa, který usnul s mastikem v ústech. Agova ruka se dotkla teplého, voňavého těla; usmál se.

„Jusufáčku,“ řekl něžně, „spíš?“

Opřel si hlavu o buclatou hrud' a zavřel oči na vrcholu blaženosti.

Návsí se znovu rozlehl hlas otce Grigorise, nyní již mírný a trochu nasládlý:

„Otče, když jsme naslouchali tvému vyprávění o vašich strastech, pukalo nám srdce. Otevřeli jsme náruč, abychom vás přijali; vtom se nad námi Bůh smiloval a poslal tuto strašnou výstrahu. Nesete s sebou nákazu, bratři! Jděte s Bohem; nevrhejte naši vesnici do záhuby!“

Při těchto slovech zástup uprchlíků hlasitě zabědoval. Ženy se bily v prsa a křičely; muži měli zraky upřeny na popa. Obyvatelé Lykovrisi jati hrůzou hleděli na ztuhlé tělo, které tu leželo v samém srdci jejich vesnice. Ze všech stran tryskaly výkřiky:

„Jděte pryč! Jděte pryč!“

Jakýsi stařec zamečel:

„Přineste vápno, musíme mrtvolu zalít vápnem, aby nám nezamořila vzduch!“

Otec Fotis konečně zakročil:

„Nebojte se, bratři. Není to pravda, neposlouchejte ho. Neneseme žádnou nákazu, máme jen hlad. Přisámbůh, tato žena zemřela hladem!“

Pak se obrátil k otci Grigorisovi a zvolal:

„Ty, knězi s plným břichem a dvojitou bradou, nechť Bůh, který je nad námi a vidí nás, ti odpustí, neboť já toho nejsem schopen! Budeš mít tento zločin na svědomí.“

„Jděte s Bohem,“ vykřikl jeden z lykovriských staříků. „Mám děti a vnuky.

Nepřivolávejte neštěstí na naše domy!“

Vesničanů se zmocňovala panika. Jejich srdce zkameněla. Mávali rukama a křičeli:

„Pryč! Jděte pryč!“

„Hlas lidu – hlas Boží,“ prohlásil otec Grogoris a zkřížil ruce. „Jděte si, kam chcete!“

„Nechť hřích dopadne na vaše hlavy!“ zvolal otec Fotis. „Odcházíme! Vzhůru, děti! Odvahu! Oni nechtějí nás a my nechceme je! Země je veliká! Pojdme dál!“

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΕΦΕΡΗΣ

JORGOS SEFERIS

Překlad: Jiorgos Seferis, Argonauti, přel. Ivan Kupec, František Štuřík a Růžena Dostálová, Bratislava 1973.

Άρνηση

Στὸ περιγιάλι τὸ κρυφὸ
κι ἄσπρο σὰν περιστέρι
διψάσαμε τὸ μεσημέρι
μὰ τὸ νερὸ γλυφό.

Πάνω στὴν ἄμμο τὴν ξανθὴ
γράψαμε τ' ὄνομά της
ώραῖα πὸ φύσηξεν ὁ μπάτης
καὶ σβήστηκε ἡ γραφή.

Μὲ τί καρδιά, μὲ τί πνοή,
τί πόθους καὶ τί πάθος
πήραμε τὴ ζωὴ μας· λάθος!
κι ἀλλάξαμε ζωὴ.

Ἡ λυπημένη

Στὴν πέτρα τῆς ὑπομονῆς
κάθισες πρὸς τὸ βράδυ
μὲ τοῦ ματιοῦ σου τὸ μαυράδι
δείχνοντας πὼς πονεῖς·

κι εἶχες στὰ χεῖλια τὴ γραμμὴ
ποὺ εἶναι γυμνὴ καὶ τρέμει
σὰν ἡ ψυχὴ γίνεται ἀνέμη
καὶ δέονται οἱ λυγμοί·

κι εἶχες στὸ νοῦ σου τὸ σκοπὸ
ποὺ ξεκινᾷ τὸ δάκρυ
κι ἤσουν κορμὶ πὸ ἀπὸ τὴν ἄκρη
γυρίζει στὸν καρπό·

Odmietnutie

Na brehu za vodami skrytom
a bielom jak sneh holubíc
pili sme iba z potu líc
vo vode slanej stojac pritom.

Do zlata piesku písali sme
jej meno s nemou hádankou;
deň rozihral sa do vánkov
a v šume mora písma mizne.

A koľko vášní roztúžení
plnosti srdca bolo v nás!
Daromne. Čas ten holomráz
zaduje len a všetko zmení.

μὰ τῆς καρδιᾶς σου ὁ σπαραγμὸς
δὲ βόγκηξε κι ἐγίνη
τὸ νόημα ποὺ στὸν κόσμον δίνει
ἕναστρος οὐρανός.

Zarmútená

Na skale odovzdania
vysedávaš večer
do pokory sestier
tvoj zrak je holá rana;

na perách trasie sa ti
čerta nahých smútkov
tak duša pokoj tratí
plačlivosťou prudkou;

viem duchu tvojich samôť
za slzou sa cnelo
bola si tiež telo
čo premieňa sa na plod;

a triaška tvojho srdca
nezaznela stonom
svet hviezd a svet po ňom
tebe však otvoril sa.

(Στροφή / Obrat)

Μυθιστόρημα / Mytická zistorie

Γ΄

Μέμνησο λουτρῶν οἷς ἐνοσφίσθης

Ἐύπνησα μὲ τὸ μαρμάρينو τοῦτο κεφάλι στὰ χέρια
ποὺ μοῦ ἔξαντλεῖ τοὺς ἀγκῶνες καὶ δὲν ξέρω ποῦ νὰ τ' ἀκουμπήσω.
Ἐπεφτε τὸ ὄνειρο καθὼς ἔβγαινα ἀπὸ τὸ ὄνειρο
ἔτσι ἐνώθηκε ἡ ζωὴ μας καὶ θὰ εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ ξαναχωρίσει.

Κοιτάζω τὰ μάτια. Μήτε ἀνοιχτὰ μήτε κλειστὰ
μιλῶ στὸ στόμα ποὺ ὅλο γυρεύει νὰ μιλήσει
κρατῶ τὰ μάγουλα ποὺ ξεπέρασαν τὸ δέρμα.

Δέν ἔχω ἄλλη δύναμη

τὰ χέρια μου χάνονται καὶ μὲ πλησιάζουν
ἀκρωτηριασμένα.

3

Na lázeň, v níž jsi zemřel, pamatuj

Probudil jsem se s touto mramorovou hlavou v rukou
která mi těžkne v náručí a nevím kde ji odložím.

Vpadla do snu když vycházel jsem ze snu
tak se náš život sjednotil a jen těžko se znovu rozdělí.

Dívám se do očí: ani otevřené ani zavřené
mluvím do úst co dychtí jen jen mluvit
držím tváře co prostoupily kůží.

Nic jiného nemohu:

ruce mi mizí a přicházejí ke mně
zmrzačené.

Οἱ Γάτες τ' Ἄι-Νικόλα

Τὸν δ' ἄνευ λύρας ὅμως ὑμνωδεῖ θρηῖνον
Ἐρινύος ἀντοδίδακτος ἔσωθεν θυμός,
οὐ τὸ πᾶν ἔχων ἐλπίδος φίλον θράσος.
ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ. 990 ἔπ.

«Φαίνεται ὁ Κάβο-Γάτα...», μοῦ εἶπε ὁ καπετάνιος
δείχνοντας ἓνα χαμηλὸ γιαλὸ μέσα στὸ πούσι
τ' ἄδειο ἀκρογιάλι ἀνήμερα Χριστούγεννα,
«... καὶ κατὰ τὸν Πουνέντε ἀλάργα τὸ κύμα γέννησε τὴν Ἀφροδίτη
λένε τὸν τόπο Πέτρα τοῦ Ρωμοῦ.

Τρία καρτίνια ἀριστερά!»

Εἶχε τὰ μάτια τῆς Σαλώμης ἢ γάτα πὸν ἔχασα τὸν ἄλλο χρόνο
κι ὁ Ραμαζὰν πῶς κοίταζε κατάματα τὸ θάνατο,
μέρες ὀλόκληρες μέσα στὸ χιόνι τῆς Ἀνατολῆς
στὸν παγωμένον ἥλιο

κατάματα μέρες ὀλόκληρες ὁ μικρὸς ἐφέστιος θεός.

Μὴ σταθεῖς ταξιδιώτη.

«Τρία καρτίνια ἀριστερά» μουρμούρισε ὁ τιμονιέρης.

...ἴσως ὁ φίλος μου νὰ κοντοστέκουνταν,

ξέμπαρκος τώρα

κλειστός σ' ἓνα μικρὸ σπίτι μὲ εἰκόνες
γυρεύοντας παράθυρα πίσω ἀπ' τὰ κάδρα.
Χτύπησε ἡ καμπάνα τοῦ καραβιοῦ
σὰν τὴ μονέδα πολιτείας ποὺ χάθηκε
κι ἦρθε νὰ ζωντανέψει πέφτοντας
ἀλλοτινὲς ἐλεημοσύνες.
«Παράξενο», ξανάειπε ὁ καπετάνιος.
«Τούτη ἡ καμπάνα-μέρα ποὺ εἶναι
μοῦ θύμισε τὴν ἄλλη ἐκείνη, τὴ μοναστηρίσια.
Διηγότανε τὴν ἱστορία ἑνας καλόγερος
ἑνας μισότρελος, ἑνας ὄνειροπόλος.
«Τὸν καιρὸ τῆς μεγάλης στέγνιας,
- σαράντα χρόνια ἀναβροχιά -
ρημάχτηκε ὅλο τὸ νησι
πέθαινε ὁ κόσμος καὶ γεννιοῦνταν φίδια.
Μιλιούνια φίδια τοῦτο τ' ἀκρωτήρι,
χοντρά σὰν τὸ ποδάρι ἀνθρώπου
καὶ φαρμακερά.
Τὸ μοναστήρι τ' Ἄι-Νικόλα τὸ εἶχαν τότε
Ἄγιοβασιλεῖτες καλογέροι
κι οὔτε μποροῦσαν νὰ δουλέψουν τὰ χωράφια
κι οὔτε νὰ βγάλουν τὰ κοπάδια στὴ βοσκή
τοὺς ἔσωσαν οἱ γάτες ποὺ ἀναθρέφαν.
Τὴν κάθε αὐγὴ χτυποῦσε μία καμπάνα
καὶ ξεκινοῦσαν τσοῦρμο γιὰ τὴ μάχη.
Ἦλη μέρα χτυπιοῦνταν ὡς τὴν ὥρα
ποῦ σήμαιναν τὸ βραδινὸ ταγίνι.
Ἀπόδειπνα πάλι ἡ καμπάνα
καὶ βγαῖναν γιὰ τὸν πόλεμο τῆς νύχτας.
Ἦτανε θαῦμα νὰ τίς βλέπεις, λένε,
ἄλλη κουτσή, κι ἄλλη στραβή, τὴν ἄλλη
χωρὶς μύτη, χωρὶς αὐτί, προβιά κουρέλι.
Ἦτσι μὲ τέσσερεις καμπάνες τὴν ἡμέρα
πέρασαν μῆνες, χρόνια, καιροὶ κι ἄλλοι καιροί.
Ἄγρια πεισματικὲς καὶ πάντα λαβωμένες
ξολόθρεψαν τὰ φίδια μὰ στὸ τέλος
χαθήκανε, δὲν ἄντεξαν τόσο φαρμάκι.
Ὡσὰν καράβι καταποντισμένο
τίποτε δὲν ἀφῆσαν στὸν ἀφρὸ
μήτε νιαούρισμα, μήτε καμπάνα.
Γραμμὴ!
Τί νὰ σοῦ κάνουν οἱ ταλαίπωρες
παλεύοντας καὶ πίνοντας μέρα καὶ νύχτα

τὸ αἶμα τὸ φαρμακερὸ τῶν ἔρπετῶν.
Αἰῶνες φαρμάκι γενιῆς φαρμάκι».
«Γραμμή!
Τί νὰ σοῦ κάνουν οἱ ταλαίπωρες
παλεύοντας καὶ πίνοντας μέρα καὶ νύχτα
τὸ αἶμα τὸ φαρμακερὸ τῶν ἔρπετῶν.
Αἰῶνες φαρμάκι, γενιῆς φαρμάκι».
«Γραμμή!» ἀντιλάλησε ἀδιάφορος ὁ τιμονιέρης.

Τετάρτη, 5 Φεβρουαρίου 1969

Mačky sv. Mikuláša

Lenže z prs mi bôľne tryská
žalospev Fúrie, ktorému ma neučil nikto
a milej, radostnej dôvery
v mojom srdci nieto
Aischylos, Agamemnón

„Už vidno Ostroh mačiek...“ povedal kapitán,
ukazujúc na nízky breh, vynárajúci sa z hmly –
pusté pobrežie v Dohviezdny deň –
„... tam ďalej na západ, pri Romejskej skale
vyšla z vín Afrodita. Tri stupne doľava!“
Mala oči ako Salome, mačka, ktorú som vlani stratil,
a ako Ramasán, hľadiaci rovno do očí smrti
po celé dni uprostred snehov Anatólie
pod zamrznutým slncom,
po celé dni rovno do očí ten domáci bôžik.
Pútnik, nezastav sa nikde.
„Tri stupne doľava,“ zamrmlal kormidelník,
„môj priateľ je možno kdesi nablízku,
nie na lodi,
ale uzavretý do chyže s obrazmi,
ktoré sa dívajú z rámov ako ľudia z okien.“
Zadunel lodný zvon
ako minca odumretého mesta,
ožívajúca v páde do cudzej almužny.
„Aké čudné,“ povedal zasa kapitán,
„ten zvon – v dnešný deň –
pripomenul mi zvon iný, kláštorový.
Akýsi mních rozpovedal mi vtedy ten príbeh,
spola blázon a tak trochu blúznivec.

V čase veľkého sucha
– štyridsať rokov bez dažďa –
– celý ostrov spustol;
svet bol na vymretí a rodili sa hady.
Milióny hadov na tomto ostrohu,
silných ako ľudská noha
a jedovatých.
Kláštor svätého Mikuláša obývali v tie časy
mnísi rehole svätého Bazilea.
Tí nesmeli obrábať polia
ani vyvádzať na pastvu stáda;
len mačky, ktoré chovali, ich zachránili.
Na brieždení s úderom zvona
vyrazil zakaždým ich huf do boja.
Po celý deň sa ruvali, až do zvonenia
na večerné kŕmenie.
A po večeri zasa zvon
a vyrazili do nočnej bitky.
Boli vraj čudné napohľad,
jedna chromá, druhá krivá, tretia
bez nosa, bez ucha, koža samá diera.
Tak so štyrmi zvonmi každého
dňa prešli mesiace, roky, čas a znova čas.
Divo zaťaté a ustavične zraňované
žili tu hady, ale naostatok
ich nebolo. Nezniesli toľko jedu.
Ako potopený koráb
nezanechali na morskej hladine po sebe nič,
ani mravčanie mačiek, ani zvon.
Priamo vpred!

Čo zostáva úbožiakom
bojujúcim a chlípajúcim vo dne v noci
jedovatú krv hadov?
Jed po stáročia, z pokolenia na pokolenie jed.“
„Priamo vpried!“ odpovedal ľahostajne kormidelník.

5. 11. 1969

(Ημερολόγιο καταστώματος, Γ' / Palubní deník 3)

ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ

ODYSSEAS ELYTIS

Překlad: Odysseas Elytis, Bláznivý granátovník, přel. Růžena Dostálová, Praha 2003.

Η Μαρίνα των βράχων

Έχεις μια γεύση τρικυμίας στα χείλη - Μα πού γύριζες
Ολημερίς τη σκληρή ρέμβη της πέτρας και της θάλασσας
Αετοφόρος άνεμος γύμνωσε τους λόφους
Γύμνωσε την επιθυμία σου ως το κόκαλο
Κι οι κόρες των ματιών σου πήρανε τη σκυτάλη της Χίμαιρας
Ριγώνοντας μ' αφρό τη θύμηση!
Πού είναι η γνώριμη ανηφοριά του μικρού Σεπτεμβρίου
Στο κοκκινόχωμα όπου έπαιζες θωρώντας προς τα κάτω
Τους βαθιούς κυαμώνες των άλλων κοριτσιών
Τις γωνιές όπου οι φίλες σου άφηναν αγκαλιές τα διοσμαρίνια

Μα πού γύριζες
Ολονυχτίς τη σκληρή ρέμβη της πέτρας και της θάλασσας
Σού 'λεγα να μετράς μες στο γδυτό νερό τις φωτεινές του μέρες
Ανάσκελη να χαίρεσαι την αυγή των πραγμάτων
Ή πάλι να γυρνάς κίτρινους κάμπους
Μ' ένα τριφύλλι φως στο στήθος σου ηρωίδα ιάμβου.

Έχεις μια γεύση τρικυμίας στα χείλη
Κι ένα φόρεμα κόκκινο σαν το αίμα

Βαθιά μες στο χρυσάφι του καλοκαιριού
Και τ' άρωμα των γυακίνθων - Μα πού γύριζες

Κατεβαίνοντας προς τους γιαλούς τους κόλπους με τα βότσαλα
Ήταν εκεί ένα κρύο αρμυρό θαλασσόχορτο
Μα πιο βαθιά ένα ανθρώπινο αίσθημα που μάτωνε
Κι άνοιγες μ' έκπληξη τα χέρια σου λέγοντας τ' όνομά του
Ανεβαίνοντας ανάλαφρα ως τη διαύγεια των βυθών
Όπου σελάγιζε ο δικός σου ο αστερίας.

Άκουσε, ο λόγος είναι των στερνών η φρόνηση
Κι ο χρόνος γλύπτης των ανθρώπων παράφορος

Κι ο ήλιος στέκεται από πάνω του θηρίο ελπίδας
Κι εσύ πιο κοντά του σφίγγεις έναν έρωτα
Έχοντας μια πικρή γεύση τρικυμίας στα χείλη.

Δεν είναι για να λογαριάζεις γαλανή ως το κόκαλο άλλο καλοκαίρι
Για ν' αλλάξουνε ρέμα τα ποτάμια
Και να σε πάνε πίσω στη μητέρα τους
Για να ξαναφιλήσεις άλλες κερασιές
Ή για να πας καβάλα στον μαϊστρο.

Στυλωμένη στους βράχους δίχως χτες και αύριο
Στους κινδύνους των βράχων με τη χτενισιά της θύελλας
Θ' αποχαιρετήσεις το αίνιγμα σου.

Marina skal

Máš na rtech chuť bouře – kde ses jen toulala
Po celý den v drsném snění skal a moře
Vítr nesoucí orla obnažoval pahorky
Obnažoval až k dřeni kosti tvou touhu
Panenky tvých očí přijímaly poselství Chiméry
A čarami pěny zaplavovaly vzpomínku!
Kde je známá vzhůru se vinoucí stezka krátkého září
Kde sis hrávala na zarudlé půdě s pohledem upřeným
Do modrých hájů druhých dívek
A do zákoutí kde tvé přítelkyně nechávaly
náručí rozmarýnu

– Ale kde ses jen toulala
Po celou noc v drsném snění skal a moře
Říkal jsem ti abys počítala jasné dny v nahotě moře
Aby ses ležíc naznak radovala z rozbřesku věcí
Nebo aby ses opět toulala po žlutých pláních
Se světlem trojlístku na prsou – hrdínko jambu

Máš na rtech chuť bouře
Šaty rudé jako krev
Hluboko ve zlatém létě
a ve vůni hyacintů – kde ses jen toulala

Když jsi sestoupila k břehům zálivu s oblázky
Byla tam chladná slaná mořská voda
Ale ještě hlouběji krvácející lidský cit

με τα πρώτα πιπίσματα των σπίνων
ψαλμωδίες γλυκές με τα πρώτα-πρώτα Δόξα Σοι...
Μονάχη έγνοια η γλώσσα μου, με τα πρώτα-πρώτα Δόξα Σοι!..
Εκεί δάφνες και βάγια
θυμιατό και λιβάνισμα
τις πάλες ευλογώντας και τα καριοφίλια
στο χώμα το στρωμένο με τ' αμπελομάντιλα ,
κνίσεις, τσουγκρίσματα
και Χριστός Ανέστη
με τα πρώτα συμπάρα των Ελλήνων!
Αγάπες μυστικές με τα πρώτα λόγια του Ύμνου...
Μονάχη έγνοια η γλώσσα μου, με τα πρώτα λόγια του "Ύμνου !..

Z básně Hodno jest

Řecký jazyk mi do vínku byl dán
a chudý dům na Homérově břehu
Má jediná starost – můj jazyk na Homérově břehu
Tam si hrají pražmy a okouni
slova větrem šlehaná
V srdci se vzdouvají
zelenomodré příboje
mořské houby a medúzy
a první slova
Sirén
růžové mušle a první temné zachvění.
Má jediná starost – můj jazyk a první temné zachvění
Tam rostou granátovníky zrají kdoule
osmahlí bozi strýci a bratřenci
vlévají olej do olbřímích kádí
od břehů říčky nesou vánky
vůni vrboví a rákosí
kručinky a zázvoru
při prvních trylcích pěnkavy,
sladce zazní žalmy a poprvé i Gloria.
Má jediná starost – můj jazyk a první Gloria!
Tam rostl vavříin a palmy
vonný dým kadidla
požehnal bojům i zbrani
Země prostřená ubrusem vinice
pečeně, přípitky
„Kristus vstal z mrtvých“

při první salvě Řeků.

Velikonoční hostina s prvními slovy Hymny

Má jediná starost – můj jazyk a první slova Hymny!

ΡΕΑ ΓΑΛΑΝΑΚΗ, ΕΛΕΝΗ Η Ο ΚΑΝΕΝΑΣ

REA GALANAKI, HELENA NEBOLI NIKDO

Το κορίτσι έσκυψε πάνω από τη χαμηλή βεράντα προς τη θάλασσα. Το αλμυρό νερό ποτέ δεν επιστρέφει την εικόνα ενός προσώπου. Το μπλε του ήταν των παραμυθιών, για' αυτό δεν την καθρέφτιζε, αλλά μπορούσε να την παρασύρει σε έναν κόσμο διαφορετικό. Μικρότερη, τον άγγιζε και τον εμπιστευόταν σαν παιχνίδι. Κορίτσι πια, τον αντιλαμβανόταν σαν κάτι πιο μεγάλο από τον εαυτό της. Ένα γαλάζιο ατλάζι, που απλωνόταν μαλακό και τύλιγε τα στέφανα των γεννητόρων για πολλές γενιές. Ή σαν εκείνο το λεπτό λινό, που τύλιγε τους τυχερούς νεκρούς σε βαθυκύανο πένθος. Τους τυχερούς· όσους επέστρεφαν από τα μακρινά ταξίδια τους για να θαφτούν στη γη και για να λατρευτούνε από τις γυναίκες. Όλοι σχεδόν οι άντρες σ' αυτό το νησί ασχολούνταν με τη ναυτική. Και σχεδόν όλοι, εκτός απ' τ' αρβανίτικα που μίλαγαν, εκτός από τα ελληνικά που λίγοι ανάμεσά τους έγραφαν, είχαν ακούσει τον αχό της θάλασσας σε ώρα κινδύνου από κακόν αγέρα ή σε ώρα μάχης. Καμάρωναν ότι κατείχαν όλες τις λέξεις της υγρής της διαλέκτου, ακόμη και τις πιο φριχτές. Τις δίχως δυνατότητα να επαναληφθούνε, μολονότι ο απόηχός τους δεν τους εγκατέλειπε ούτε στιγμή, όταν γυρνώντας σμίγαν με το ταίρι τους, ή όταν μετρούσαν τα φλουριά τους οι πιο πλούσιοι, σχεδιάζοντας το επόμενο ταξίδι.

Γενάρη μήνα, η θάλασσα ήταν ήσυχη. Το κορίτσι σκέφτηκε ότι, καθώς έλεγαν, κάθε χρόνο μέσα στην κάλμα του Γενάρη έρχεται μια γυναίκα με φτερά και ράμφος, και γεννά τα αυγά της στο ακρογιάλι. Έσκυψε πιο πολύ, τεντώνοντας το φόρεμα που της έσφιγγε τη μέση. Γκρίζα, κάτασπρα και φαιά τα βότσαλα. Μπορούσε να ορκιστεί πως είδε ανάμεσά τους τα μικρά αυγά. Σκέφτηκε πως ίσως τα παραμύθια μπορούν να απορροφούνται από την ύλη και το φως του τόπου που τα φτιάχνει, σαν την πληγή από το λαβωμένο σώμα. Ησύχασε και κοίταξε ακόμη λίγο. Έπειτα μάζεψε τις σούρες και τα βολάν μιας φούστας μακριάς και κάθισε καβάλα στο πεζούλι της βεράντας, ξεχνώντας πως δεν ήταν πια παιδί, μα και ότι, ως παιδί, δεν είχε γεννηθεί αγόρι. Άπλωσε χαρτιά και μολύβια κι άρχισε να ζωγραφίζει.

Ωραίος ήταν τότε ακόμη ο κόσμος, θα σκεφτόταν προς το τέλος της ζωής της η Ελένη καθισμένη στη βεράντα του ίδιου σπιτιού. Ωραίος, καθώς δροσερά τα χρώματα απορροφούσαν την αλαζονεία, την τιμωρία και το έλεος του κόσμου τούτου. Καθώς η μαύρη πινελιά, ανυποψίαστη ακόμη για το πένθος, υπήρχε μόνο για να υπογραμμίζει το εγκόσμιο γαλάζιο. Όμως δεν θα μπορούσε πια να ορκιστεί, όπως κορίτσι ορκιζότανε πως είδε τα αυγά της Αλκυόνας, ότι δροσιά και πένθος αφορούσαν την ίδια ακριβώς γυναίκα. Αυτήν. Διότι της φαινόταν ότι κατά τη διάρκεια της ζωής της διαφορετικές γυναίκες είχανε βαδίσει η μια μετά

την άλλη στην ίδια οδό. Και ότι η καθεμιά τους, γεννώντας την επόμενη, έπρεπε να χαθεί.

Dívka se z nízké verandy naklonila nad moře. Slaná voda člověku nikdy nevrací jeho vlastní obraz. Její modř je modří z pohádek, proto dívku nezrcadlila, nýbrž ji vtahovala do jiného světa. Když bývala mladší, dotýkala se té modři a oddávala se jí jako hře. Nyní, už dospělá, v ní spatřovala cosi většího, než je ona sama. Modrý satén, jenž se rozprostírá a po celé generace přikrývá svatební věnce jejich předků. Nebo ono jemné plátno, halící do temně modrého smutku šťastné zesnulé. Šťastné, neboť se navrátili z dalekých cest, aby mohli být pohřbeni na souši a uctíváni svými ženami. Muži z jejího ostrova většinou pracovali na lodích. A kromě arvanitštiny, jíž hovořili, a řečtiny, kterou jen pár z nich umělo psát, téměř všichni v nebezpečné hodině běsnícího vichru či v hodině bitvy slyšali hlas moře. Byli hrdí na to, že znají všechny slova jeho mokré řeči, i ta nejhrůznější. Ta, která nelze opakovat, třebaže je po návratu, když lehávali s manželkami, a když ti zámožnější počítali zlaťáky a plánovali další plavbu, jejich ozvěna ani na okamžik neopouštěla.

Byl leden, moře bylo klidné. Dívka si vzpomněla, že sem prý rok co rok za lednového bezvětří přichází žena s peřím a zobanem a klade na pobřeží vejce. Vyklonila se ještě víc, až se jí napjala látka šatů, těsně přiléhajících k pasu. Matně šedé a bílé oblázky. Byla by přísahala, že mezi nimi zahlédla i ta drobounká vejce. Třeba je možné, napadlo ji, že hmota a světlo každého místa do sebe vsakují pohádky, jimž dalo tvar, stejně jako poraněné tělo vstřebává ránu. Zklidnila se a ještě chvíli se dívala. Pak si nadzvedla sámký a volánky dlouhé sukně a obkročmo se usadila na kamenné zábradlí balkonu. Docela zapomněla, že už dávno není dítětem, a že ani když dítětem byla, nenarodila se jako chlapec. Rozložila si papír a tužky a dala se do kreslení.

Svět byl tehdy ještě krásný, pomyslí si Helena ke sklonku života, až bude sedět na verandě téhož domu. Krásný, protože svěží barvy pohlcovaly veškerou jeho nadutost, tresty i milosrdenství. Protože černý tah štětcem, dosud neznalý truchlení, existoval jen proto, aby zdůraznil modř tohoto světa. Nemohla by však přísahat – tak jako v dětství přísahala, že spatřila Alkyonina vejce -, že ona modř i smutek měly co do činění s jednou a toutéž ženou – s ní samotnou. Případalo jí totiž, že v průběhu jejího života se po téže cestě ubíraly jedna za druhou rozličné ženy. A že se každá z nich musela vytrátit, jakmile zrodila další.